

బాపురెడ్డి

సాహితీ సమాలోచనం

(బాపురెడ్డి సాహితీ రజతోత్సవ ప్రచురణ)

రచన :

క . రా . కార్తికేయ శర్మ

ప్రచురణ :

వంశీ ఆర్ట్స్ థియేటర్స్

న్యూ నల్లకుంట, హైదరాబాద్-500 044

(ఫోన్ నెం. 61001 / 63213)

బాపురెడ్డి

ని.హితీ సమాలోచనం

(బాపురెడ్డి సాహితీ రజతోత్సవ ప్రచురణ)

రచన :

క . రా . కార్తి కే య శర్మ

ప్రచురణ :

వంశీ ఆర్ట్స్ థియేటర్స్

న్యూ నల్లకుంట, హైదరాబాదు-500 044

(ఫోన్ నెం. 61001 / 63213)

Bapu Reddy Sahitee Samalochana

Written by Sri Karra Kartikeya Sarma

ప్రథమ ప్రచురణ :

1980, డిశంబరు.

కాపీలు 2,000

హక్కులు :

వంశీ ఆర్ట్స్ థియేటర్స్ వారివి

ముఖపత్ర రచన :

శ్రీ శీలా వీర్రాజు

ముఖపత్ర ముద్రణ :

గీతా ప్రెస్ పబ్లికేషన్స్,

కాచిగూడ, హైదరాబాద్

ముద్రణ:

స్నేహలతా ప్రెస్ పబ్లికేషన్స్,

కాచిగూడ, హైదరాబాద్

కాపీలు దొరుకుచోటు :

సుక్ హౌస్, నారాయణగూడ

రాబాద్-500 027

వెల : రూ. 8-00

మ రో మె ట్టు

వంశీ ఆర్ట్స్ నుంచి వెలువడుతున్న మరో అందమైన పుస్తకం “బాపురెడ్డి సాహితీ సమాలోచనం”. శ్రీ కర్రా కార్తికేయశర్మగారు బాపురెడ్డిగారి కవితా ఔచిత్యాన్ని ఉన్నతంగా సృష్టించి, నేటి కవులలో బాపురెడ్డిగారి స్థానాన్ని చిత్రించారు. ప్రత్యేకంగా అడిగి వ్రాయించిన పుస్తకం కాదు ఇది. బాపురెడ్డిగారిరచనలకు పరవశమై శ్రీ శర్మగారు అడగకుండా చాలాకాలం క్రితం వ్రాసింది. ఈ కాలంలో అడిగి వ్రాయించటం జరిగితే, ప్రముఖ కవులనే అందరు అడుగుతారు.

తన మీద ప్రేమతో శ్రీ శర్మగారు రచించిన ఈ పుస్తకాన్ని తన సాహితీ రజతోత్సవం సందర్భంగా ప్రచురిస్తే బాగుంటుందని శ్రీ బాపురెడ్డిగారు ‘వంశీ’ సంస్థకు అదృష్టం దక్కించారు. ‘వంశీ’కి ఈ అదృష్టం లభించేటట్లు డా॥ జి. వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు చేయూతనిచ్చి సాయపడ్డారు.

వంశీ నిర్వహించే ప్రతి కార్యక్రమం వృధాకాకుండా, ప్రతిసారి ఇలాంటి పుస్తకాలు రావటం, వంశీ పురోభివృద్ధికి దోహదం చేస్తాయని మా విశ్వాసం.

బాపురెడ్డి సాహితీ రజతోత్సవం రోజు ఈ పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరిస్తున్న డా. సి. నారాయణరెడ్డిగారికి వంశీ వందనాలు తెలియజేస్తున్నది.

ముందు తరాల వారికి కూడా బాపురెడ్డిగారి గురించి చాటిచెప్పే ఈ పుస్తకాన్ని మీ కంఠిస్తున్నందుకు వంశీ సంస్థ గర్విస్తున్నది.

మీ అందరి సహకారం ఎల్ల వేళల ఆశించే

28-12-80

ప్రెడరాబాదు-500 044

వంశీ రామరాజు

ప్రధాన కార్యదర్శి

కృతజ్ఞతాంజలి !

కవితకు వెలకట్టడం, కవితను కట్టడం

ఉగ్గుపాల నాడే నేర్చి-

లోకంలోని తండ్రులందరి కన్న విలక్షణంగా

కవిగా, విమర్శకుడిగా, వక్తగా

నన్ను తీర్చి దిద్ది-

ఈ శరీరంలోని ప్రతి అణువూ

సాహిత్యమన్న స్పందించే విధంగా

తన సాహిత్య సంపదకు వారసుడిగా

నన్ను పెంచి పెద్ద చేసిన

ప్రముఖ సాహితీవేత్త

మా నాన్నగారు

శ్రీ కర్తా చంద్రశేఖర శాస్త్రిగారికి

నా కృతజ్ఞతాంజలి !

ఆక్షర శిల్పి బాపురెడ్డి

కరీంనగర్ జిల్లా 'సిరికొండ' లో పుట్టి, ప్రశాంతమైన పట్టియ జీవనాన్ని గడిపి, ఆంధ్ర కవిత్వ రంగాన్ని మెట్టి, రాజనాలు పండించి- ఆంధ్రులందరిచేత ఉపద లందుకొంటున్న మధురమైన కవి శ్రీ జె. బాపు రెడ్డి. వచన కవిత వ్రాసినా, పద్యకవిత చెప్పినా, గేయాన్ని చెక్కినా, గేయనాటికను విరచించినా, ఒకానొక మధురిమను, నవ్యతను వాటి యందు పొదగడం బాపురెడ్డికి వెన్నతోటి విద్య !. కర్షకజీవితంనుండి కలెక్టరు జీవితం వరకూ ఆయన అనతికాలంలోనే ఎదిగిపోయారంటే ఆయన కృషి ఎంత దృఢమైనదో ఊహించవచ్చు. 'చైతన్య రేఖలు' కవిగా తెలుగువారికి పరిచయమై 'అనంత సత్యాలు' కవిగా పరిణతి సాధించారంటే ఆయన కవితా సాధన ఎంత తీవ్రమైనదో అంచనా కట్టవచ్చు.

నినాదాలే కవిత్వాలుగా, వట్టిమాటలే మహాకావ్యాలుగా చెల్లుబాటు అవుతున్న నేటి రోజులలో బాపురెడ్డి కవిత్వం దప్పికగొన్న సాహితీ యాత్రికుని తృప్తిపరిచే చలివేంద్రం ! క్లుప్తత, సృష్టత, నవ్యత, మానవత, నిరాడంబరత శ్రీ రెడ్డి కవిత్వానికి పంచప్రాణాలు ! వాడుక పదాలనే ఆయన స్వీకరించి, కవితలో ఇరికించి అందంగా ముస్తాబు చేస్తారు.

“నీవు పాడియు పాడించినావు నన్ను

నీవు ఆడియు ఆడించినావు నన్ను

భావములు నావి పాటలో భాష నీది

ప్రేరణము నాది నాట్యాల రీతి నీది” అంటూ ప్రణయ

జీవిగా, స్నేహ శీలిలా తృప్తిని ప్రకటించినా,

“దశిత డీవిత విప

త్కాల గానము ప్రియా

శరణాగతుడ నేను

కరుణించి రక్షించు” అంటూ ప్రేమభక్తుడిగా ఆవేదనను

అనుభవించినా,

‘స్వార్థంతో సంబంధాలు తెంచుకొని

సకలగ్రహాలతో బాంధవ్యం పెంచుకొని

సృష్టినర్వాన్ని ఒకే

శాశ్వతానందసూత్రంతో

సంధిద్దాం” అంటూ విశ్వలోక కుటుంబి వలె సమైక్యతను

అశించినా - ఆధునికత ఆయన కవితలో బీజవాహికగా ప్రవహించడం
గమనార్హం !

‘మన చేపను చంపిందిరా కులం

మన చరిత్రను మలినం చేసిందిరా కులం

మన సమాజ దురాచార కారణం కులం

తరతరాల దారిద్ర్యాల కారణం కులం’ అంటూ కుల

వ్యవస్థపై క్రోధాన్ని వ్యక్తపరిచినా,

‘ప్రేమ రథం

భాగ్య పథం

మీద సాగి పోవాలి

పేదరాలి

భాగ్యశాలి

మధ్య తెరలు తొలగాలి’ అంటూ అభ్యుదయాన్ని ఆకాం

క్షించినా ‘శిల్పాన్ని’ వదలని గడుసరి బాపురెడ్డి.

కవి సమాజంలో ఒకడు గనుక సమాజానికై ఉద్దేశింపబడిన
ఉద్యమాలలో అతడి పాత్ర ప్రముఖమైనది. ప్రజలకై ప్రభుత్వం ఏర్ప

రచే ప్రతి మంచిపనిలోను అతడు తప్పక ఉంటాడు. గిరిగీసుకునే తత్వం ప్రజాకవికి విరుద్ధం.

‘నిన్న పొదుపు చేసుకుంటే

నేడు లేదురా దుఃఖం

నేడు పొదుపు చేసుకుంటే

రేపు కలుగుతుంది సుఖం’ అని “పొదుపు” ఆవశ్య

కతను,

‘సంతానాన్ని నిరోధించడం అంటే

సౌభాగ్యాన్ని పెంచడం

కుటుంబనియంత్రణ అంటే

మానవకుటుంబానికి

అమృతం పంచటం’ అంటూ కుటుంబ నియంత్రణ’

అవసరాన్ని కవితలలో విప్పి చెబుతున్నారు బాపురెడ్డి. అంతమాత్రం చేత అస్థిరమైన కవితలు నిర్మిస్తున్నారని అంటే అది సత్యదూరమే అవుతుంది.

ఇతివృత్తం ఏదయినా దర్శించే దర్శనంలో కవిత్వం యొక్క ఆయుష్షు నిర్ణయింపబడుతుంది. దర్శనం పేలవమైతే కవిత తక్కువ జీవితం గడుపుతుంది. దర్శనం దివ్యమైనదైతే కవిత దీర్ఘకాలం బ్రతుకు తుంది. ఈ రహస్యం బాపురెడ్డికి తెలుసు.

కవిత్వమంటే పకోడీలు తినిపారవేసే కాగితం వంటిది కాదు. మనస్సును దోచుకున్న ప్రియురాలు ఆప్యాయతతో వ్రాసిన ప్రేమలేఖ వంటిది. చనిపోతున్న యుద్ధవీరుడు రక్తంతో చేసిన సంతకం వంటిది. పిడికెళ్ళ చైతన్యంతో అరిచే అరుపువంటిది. ఇంకా చల్లని వెన్నెల వంటిది, తెల్లని వెల్లువ వంటిది. నగ్నంగా నర్తించే భావాలకు గజ్జలుకట్టి అక్షరాలతో వలువలుచుట్టి సర్వాంగ సుందరంగా తీర్చిదిద్దవలసిన బాధ్యత

కవిది. ఆ బాధ్యతను కవి ఏమాత్రం నెరవేర్చకపోయినా కవిత వికృతా
కారంతో నడిరోడ్డున పడి హేళనకు గురయ్యే ప్రమాదముంది. ఈ
దృష్టితో బాపురెడ్డి కవిత్వాన్ని పరిశీలించిననాడు కవిగా ఆయన తన
బాధ్యతను పూర్తిగా నెరవేర్చారని మనకు స్పష్టమౌతుంది.

చెల్లాచెదురుగా వడిఉన్న భావాలను అక్షరాలను క్రమవద్దతిలో
పేర్చేవాడు కవి. ఆ 'కంపోజింగ్ వర్క్' నే మనం కవిత్వంగా పిలు
స్తాం. ఎన్నో రకాల కవిత్వాలు నిరంతరం మనల్ని పలుకరిస్తాయి.
ఏడాది కోసారి ఎదురయ్యే ఆప్తమిత్రుడిలా కొన్నికవిత్వాలు మాత్రమే
మనల్ని అలరిస్తాయి. ఆ కోవకు చెందినది బాపురెడ్డి కవిత్వం. పది
కాలాలు మనం గుర్తుంచుకునే సౌందర్యమయమైనది బాపురెడ్డిభావుకత్వం.

‘మాటలతో గీసిన మానవతా చిత్రాలు’

బాపురెడ్డి గద్య కావ్యాలు

కవిత్వం వ్రాయడమంటే ఎంతోతేలిక అనిపిస్తుంది కొందరికే. వారు కవిత్వాన్ని మంచినిశ్శబ్దప్రాయంగా భావిస్తారు. ఒకవిధంగా నేటి కవిత్వరంగం వారి అభిప్రాయాన్ని స్థిరపరిచేదిగా కనిపిస్తోంది. జట్టు జట్టుగా కవులు చేరి ‘కవితా సంకలనాలు’ ప్రకటించడం, తెలుగురాయడం చదవడం వచ్చిన ప్రతిబుద్ధిమంతుడు అడ్డంగానో నిలువుగానో కొన్ని పదాలు పేర్చి కవిగా ముద్రవేసుకోవడం, ఆర్థికస్తోమత ఉంటే - ప్రముఖుల పీఠికలు జతపరుస్తూ వాటిని అచ్చొత్తించడం. ఇట్లావే లుగులోకి వచ్చిన వందలకొలదీ సంపుటాలు తెలుగుకవిత్వరంగాన్ని కప్పెయ్యడం లాంటి వాస్తవాలను దర్శించిన ప్రతివాడికీ కవిత్వం అంగట్టా దొరికే బెల్లంలా కనుపించవచ్చు. తప్పు లేదు.

కాని, అందరికీ లభ్యంకాని భావాలు కొందరిలో మెరుపుల్లా మెరుస్తాయి. వాటిని వారు కవిత్వంలో పదిలపరిచి జనతకు అందిస్తారు. వారి కవిత్వం జనతలో పేరుకున్న జడత్వాన్ని పారద్రోలి చైతన్య వికాసానికి తోడ్పడుతుంది. అలా నూతనత్వానికి నాందిపలికేదే కవిత్వం ! ఎన్నోరాత్రులు ఆ కవితా ప్రసవానికి నొప్పులు పడ్డవాడే కవి !

శ్రీ బాపురెడ్డి కవి అంటే చాలదు.మంచికవి. కవిత్వం మంచిగంధం పండిది. నిజాన్ని చూపే అద్దంవంటిది. ఆ పరిమళాన్ని ఆఘ్రూణిస్తూ, ఆ నిజాలను దర్శించడం ఒక అనుభవం !

‘సింహాచలం కొండల’ ప్రక్కన

చల్లని పిల్లగాడుపులు సేవిస్తూ

ప్రక్కనున్న సాగర సంగీతంతో

పరపశమై తేలిపోయే

నిత్యనూతన సముల్లాసిని

విశాఖపట్నం సుహాసిని ! — ఈ ఆరు పాదాల్లోను
విశాఖపట్నం బొమ్మగీసి చూపించారు బాపురెడ్డి. నిజజీవితంలో రెడ్డి
బొదార్యవంతులైనా కవిజీవితంలో మాత్రం ‘పదాల పొదుపరి’ ! అవస
రాన్ని మించిన పదం వీరికవిత్వంలో మనం ఎక్కడోకాని చూడం.
తెలుగు కవిత్వారంగంలో తిక్కన, వేమన, గురజాడ, శ్రీ శ్రీ- వీరే
పదాలను పొదుపుగా వాడేరు. వాటి తరువాత పదాల పొదుపులో
బాపురెడ్డిని చెక్కొనవచ్చు.

‘విశాఖపట్నం జీవితం

విచిత్రంగా ఉంటుంది.

అందమైన పరిసరాలు

అపసరమైన సరదాలు

అన్నీ ఉన్నాయిగాని—

పచ్చనోట్లు జేబులో ఉంటేనేగాని

పచ్చిమంచినీళ్ళు కూడా పుట్టవు ఇక్కడ !

కవి సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తూనే అసౌకర్యాన్ని కూడా వివరించాలి.
“లోకంలో బాధలన్నవి లేవు అంతా ఆనందమయమే!” అన్నా, ‘లోకంలో
ఆనందం లేదు అంతా బాధలనిలయమే!’ అనినా, ఆకవి సత్యవాది కాదన్న
ఘోషయం స్పష్టమౌతుంది. మరి సత్యాన్ని విస్మరించిన కవి ఉదయించని
రవివంటివాడు.

విశాఖపట్నం సౌందర్యానికి తన్మయుడైన బాపురెడ్డి అక్కడ
నున్న ‘ఇరుకు’ తల్వానికి నిష్ఠూరుస్తున్నారు.

‘కూడు సమస్యకంటే ఇక్కడ
 గూడు సమస్యే దొడ్డది.
 పెరిగిపోతున్న జనాభా తెచ్చిన
 పెద్ద సమస్యల్లో కల్లా చెడ్డది’ అని

బాపురెడ్డి కలంలో పడి కవితగా మారి ధన్యమైంది విశాఖపట్నం.

ఇక కుక్కను కావ్యపస్తువుగా తీసుకొని నవ్యతను సాధించారు
 కవి. ప్రతిరోజూ మనం ‘చీ’ కొడుతున్నా ‘జే’ కొట్టవలసిన జంతువు
 కుక్క !

‘నమ్మిన వాళ్ళను మోసగించడం
 న్యాయం అయిపోయిన ఈ రోజుల్లో
 అన్యాయానికి
 న్యాయం అర్పిస్తున్నావా ?
 అవిశ్వాసానికి
 విశ్వాసం సమర్పిస్తున్నావా ?
 క్రూరమృగాలకు
 చోరమృగాలకు
 శత్రుడవు నీవు,
 కృతఘ్నులోకానికి నైతం
 కృతజ్ఞత చూపే

మిత్రుడవు నీవు !’ అంటూ కుక్క విశ్వాసాన్ని క్లాఫిస్తున్నారు.
 “కాదేదీ కవిత కనర్హం”నిజమే ! కాని? ఆ “అనర్హత”ను అర్హతగా
 మార్చడంలో కవి శక్తిమంతుడు కావాలి ! ఈ ఖండిక బాపురెడ్డి శక్తికి
 అద్దంపడుతోంది.

‘ఒక పుట’ అనేకవిత అప్పటికప్పుడు చెప్పినదే అయినా “త్వర”
 లేని కవిత.

“జననం ఒకపుట

మరణం ఒకపుట

మానవ జీవిత వృత్తాలకు, అంటూ వైరాగ్యాన్ని నవ్వంగా
పినిపిస్తున్నారు.

‘ఒక పుట గల పత్రం లేదు

ఒకే తీరం గల నది లేదు

ఒకటే ఒకటి ఏదీ లేదు

సకలం ఆమేడితం

చేస్తున్నాడా ఒంటరి కాదు

చేపి నమేతుడు’

నిరాడంబరంగా ప్రారంభమై నగ్నసత్య ప్రసవంతో హుందాగా
పరిసమాప్తికావడం ఈ కవిత ప్రత్యేకత !

రసజ్ఞుడిగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నారు కవి—

‘గాడిద మీద మాటలు మోయించినట్లు

కవితలో మాటలు మోయించకు

జాలపల్లవకోమలవాగ్దేవితో

బస్కెట్లు వేయించకు, కుస్తీలు పట్టించకు!’

ఈ నాలుగు పాదాలతో బాపురెడ్డి కవిత్య తత్వం మనకు
జోధపడుతుంది. ఈనాటి కవులందరికీ ఈ పాదాలు శిరోధార్యాలు! నల్లసీరా
తెల్లని కాగితాలు పుష్కలంగా ఉన్నాయి. మెదడులో భావాలు, పదాలు
సమృద్ధిగా ఉన్నాయి. ఏది రాసినా చదివేజనం సాహిత్యరంగంలో దండిగా
ఉన్నారని కవిత్యం బళ్ళ కెత్తిస్తే ఏంజరుగుతుందో గతకాలపు కవిత్య
రంగాన్ని ప్రశ్నిస్తే అది చెబుతుంది చేదైన సత్యాలను.

వందలకొలదీ కవులు కాలూనిన పూర్వాంధ్ర కవిత్వరంగంలో, నిలిచిన కవులు పదులు మాత్రమే ! మిగిలిన వారందరూ కవితా దురంధురులే అయినా 'అనామికలు'గా మిగిలిపోయారు. దానికి కారణం ఏమిటి ? అంధానుకరణ, కృత్రిమభాషాభేషజం, వెరసి పాషాణ పాక కవిత్వం !

ఆధునిక కవిత్వం కూడా 'చరిత్ర వునరావృతం' అన్నట్లే ఉంది. వందల సంఖ్య నుండి వేలసంఖ్య వరకు కవులు పెరుగుతున్నారు; కావ్యాలు వస్తున్నాయి. ఎన్ని కవితలు నిలుస్తున్నాయి ? మరెన్ని గాలిలో తేలిపోతున్నాయి ? పరిశీలించండి. గుండె గోదావరిలా ద్రవించి పోతుంది.

కవులెవరైనా ఈ విషయాన్ని గ్రహిస్తున్నారా ? గ్రహిస్తే కవిత్వతత్వం మారట్లేదే ? ఇంకా శ్రీ శ్రీ పదచిత్రాలు యువ కవుల కవితల్లో దర్శన మిస్తూనే ఉన్నాయి. సి. నారాయణరెడ్డి గొంతుక వందల యువగళాల్లో ప్రతిధ్వనిగా వినిపిస్తూనే ఉంది. దాశరథి క్రోధం యువ కవుల క్రోధంగా కవితల్లో ప్రాకుతూనే ఉంది. ఆరుద్ర "టెక్నిక్" ఈనాటి కవుల్లో "స్పెల్స్" లా ప్రయాణిస్తూనే ఉంది. ఇంకా కుందుర్తి, కాళోజీ, నారాయణబాబు, కొంతవరకు శేషేంద్ర-కవిత్వంలో కొందరిపై పెత్తనం చేస్తూనే ఉన్నారు. కవులు స్వతంత్రంగా, సొంతగొంతుకతో తమవైన "ముద్రల"తో ఎప్పుడు బయటకొస్తారు ? ఎప్పుడు ఈ కవిత్వం జీవనదిలా ప్రవహిస్తుంది ? ఈ ప్రశ్నలకు కదిలే కాలమే జవాబు చెప్పాలి. ఒక్కటి మాత్రం నిజం. రాజకీయాలతో మనిషికి సన్నిహిత సంబంధమున్నా-ఆ మనిషి కవి అయితే మాత్రం వాటికి దూరంగా ఉండాలి. నిజజీవితంలో నినాదాలను ప్రేమించే వాడైనా కవిజీవితంలో వాటిని బహిష్కరించాలి. అప్పుడు నిజమైన కవిత్వం, కొన్ని శతాబ్దాలు చూడగలిగే కవిత్వం తప్పక వస్తుంది. అంతవరకూ బావురెడ్డి అన్నట్లు

‘భావం అనే కట్టెం త్రెంపుకొని
 పరుగెత్తే మాటల కవిత్వపు గుర్రం
 కలిగించేది కాదు రసానుభూతి
 కళ్ళూ ఒళ్ళూ మండించే
 ధూళి ధూనర విభూతి’

‘అంతరిక్ష పర్యం’ ఒక చక్కని కవిత. బాపురెడ్డి హృదయ
 కేదారంలో పండిన పచ్చని మమత.

“పందొమ్మిది వందల అరవై తొమ్మిది
 జూలై ఇరువై ఒక్కటి నాడు
 ప్రాణకోటి చరిత్రలో
 ప్రప్రథమంగా మానవుడు
 పాదం మోపినాడు

చంద్రలోకం మీద’ — అంటూ మానవ విజయాన్ని అభినం
 దిస్తూనే—నరలోకంలోని మూఢాచారాలకు భరతవాక్యం పలకాలని, అలా
 జరిగిననాడే ఏ విజయానికైనా చరితార్ధత ఏర్పడుతుందని లేకుంటే

‘చేతులు జనరక్తంలో తడిపి
 కాళ్ళు చంద్రలోకం మీద పెడితే
 అస్పృశ్యగ్రహాలను స్పృశించి
 అస్పృశ్యులని అనాథలను బహిష్కరిస్తే
 చరిత్రచర్వణమే అవుతుంది

మానవ చరిత్ర’ అని ఈ కవితలో తన పదునైన
 భావనను వ్యక్తపరిచారు. ‘ఆర్మిస్ట్రాంగ్’ కూడా ఈ సత్యానికి తల
 వంచాలి తప్పదు.

‘ఎకనామిక్సు సుందరి’ అనే కవిత బాపురెడ్డి మాత్రమే చేయ
 తగ్గ కవిత. ఉస్మానియా యూనివర్సిటీలో యం. ఏ., ఎకనామిక్స్ విద్య

నభ్యసించే రోజుల్లోనే రెడ్డిహృదయంలో ఈ సుందరి చోటుచేసుకొని ఉండవచ్చు. శ్రీ బోయిభీమన్న అన్నట్లు 'సకల సౌందర్యాలకూ, సమస్త సుందరీ మణులకు, రాగాలకూ భోగాలకూ సంగమస్థానం ఈ 'ఎకనామిక్సు సుందరీ'".

“వసంతాన్ని

ఓ యూనిట్ గా తీసుకున్నా-

ప్రేయసీ !

నేను చేస్తున్న

నీ అథరసుధా కన్సంప్షన్

లా ఆఫ్ డిమినిషింగ్ యుటిలిటీకే

ఓ ఎక్స్ప్లైన్”.

అంటూ ప్రారంభమై “మార్జినల్ యుటిలిటీ” మరియు దాటి పోతే “మైనస్ యుటిలిటీ” మీద పడుతుందని క్లుప్తంగా కవితను ముగించడం జరిగింది. ఆర్థికశాస్త్రాన్నికూడా అందంగా సుందరీరూపంగా భావించి కవిత చెప్పిన భువనత బాపురెడ్డికి దక్కింది.

బాపురెడ్డి విదేశయాత్రానుభూతులు చక్కనివి చిక్కనివి. ఆ కవితలు పరిస్తుంటే- ఆప్రాంతాలలో మనం విహరించినట్టుంటుంది. ‘ఏథెన్సులో ఆరంభించి, మా ఇంటిలో ముగించాలనుకున్నాను’ అంటూ అన్నంతవని చేశారు.

‘ఏథెన్సులో అరుణోదయం’—

“అక్షరాల కందని అందంతో

సూర్యబింబం ఉదయించింది”

‘పూలబాల హాలిడ్’—

“పూలు చూడాలంటే

హాలిడ్ చూడాలి

హాలండ్ చూడాలంటే
ఐరోపా చూడాలి”

‘చేప కన్నెల స్కాండినేవియా’—

“స్కాండినేవియాను చూచి
స్పందించని వాడుండడు
అక్కడ కవిత్వం రాయలేనివాడు
ఎక్కడా కవి కాలేడు”

‘లండన్ దీపం’

“షేక్స్ పియర్, షేల్లీ, కీట్స్
వర్డ్స్ వర్త్, గోల్డ్స్మిత్, బైరన్
జాన్సన్, బర్నాడ్ షా వంటి
సాహితీ స్రవంతులు
తత్త్వ చింతనా సాగరులు
వెలసిన ఇంగ్లండు దీపం
చరిత్రలో అరని దీపం’

‘ప్యారిస్ మయూరి’ -

‘చక్కని చిలకలాగ
చక్కెర బొమ్మలాగ
ఎటుపోయినా హాయిగా
ఏది చూచినా తీయగా
ఉంది అందాల ప్యారిస్ నగరం
డెందం ఉన్నవాళ్ళకు దేవుడిచ్చినవరం’.

‘కన్నీటిలో వాటర్ లూ’ -

“బెల్జియంలో చూడదగ్గది
వాటర్ లూ ఒక్కటే

అఱక్కటి చూడడానికైనా
ఆదేశం పోయిరావాలి”.

“భర్మవేణి జర్మనీ”-

“నిర్మూలన పథాన్ని గతాన్ని వదలి
నిర్మాణపథాల భావిరథాల కదలి
చేతనా కేతనాలు ఎగురవేసే
జీవ కళా విలాసిని
జర్మనీ భర్మవేణి నేడు”.

“స్వేదం మోదం కలసిన చెక్కస్ట్రావేకియా”-

“పొట్టనిండా తినాలి అంటే
పుష్కలంగా తాగాలి అంటే
ఆభరణాలు అలంకారాలు లేని
అచ్చమైన అందాలు చూడాలంటే
నావంటి పేదవాళ్ళకు
నాకం చెక్కస్ట్రావేకియా’.

“భూలోకసుందరి స్విట్జర్లాండ్”-

“జలక మాడే యేటికొలనుల
అందాలు ఆరబోసిన
సుందరభూమి స్విట్జర్లాండ్’.

“కాలకేళీరంగం రోంనగరం”-

“రోంనగర చరిత్రాస్మృతి
రోమాంచల కల్గిస్తుంది
ప్రతిశిథిల శిల్ప సౌందర్యరేఖ
ఏదో మహాకావ్యం విన్పిస్తుంది”.

ఈ విధంగా తన విదేశయాత్రానుభవాలను అక్షరాలలో
ఆందంగా, శాశ్వతంగా పొందుపరిచారు బాపురెడ్డి. విదేశాలలో పర్య-
టించే అవకాశం అదృష్టం అందరికీ కలగదు. కలిగినా ఆ అనుభవాలను
అందమైన కవిత్వాలగా మార్చే శక్తి ఉండడం కద్దు. బాపురెడ్డి అద్భుతమైన
కల్పనాశక్తి గల కమ్మనికవి. ఈయన చేసిన విదేశ యాత్ర సుందర
కవిత్య హిత!

అన్నిదేశాలు సంచరించినా పల్లెటూరిని, ప్రాజెక్టురిని, మరచి
పోలేదు కవి.

“మళ్ళీ మాపల్లెటూరు చేరుకున్నాను.

పల్లెటూరిలో నాకోసం పడినెలలు

పల్లెటూరికాయల పరువుమీద

పరిశ్రమలెలదండ లల్లుకొన్న

ప్రాజెక్టురి పరిష్కారంలో

ప్రతిపోయాను’ అంటారు. ఈ పాదాల గర్భంలో

ఎంత తృప్తి దాగుంది!

అంబేద్కర్ దళితజాతులకు ఆశాజ్యోతి. భారతరాజ్యాంగ
నిర్మాత. మేధావి. ఆయన వ్యక్తి కాదు; వ్యష్టి, సమిష్టి, సామూహికశక్తి.
ఆయన మేధస్సు సాగరంతో సరిపోల్చ తగ్గది. ఆయనజీవితం దేశప్రగ-
తికి అంకితమైనట్టిది. అట్టిమనీషిని “అంబేద్కర్ శరణం గచ్ఛామి” అంటూ
స్మరిస్తున్నారు బాపురెడ్డి.

“చైతన్య మహానదివై

భరతఖండంనిండా ఆవరించిననీవు

శిలవైపోయావా!’ అని ఆయనమృతికి పరితపిస్తునే

‘మళ్ళీ ఒకసారి అవతరించు అంబేద్కర్’ అంటూ ఆయన పట్ల
తనకున్న భక్తిని ప్రస్ఫుటంచేశారు బాపురెడ్డి. రెడ్డివంటి మానవతావాది

మాత్రమే ఈ మాటలు అనగలరు. ఈమాటలవెనుక అంబేద్కర్ కృషి ఈనమాజానికి మరింత అవసరమన్న ధృవి వినబడుతోంది.

ఈమధ్య కాలంలో ఈ కవిత ఎంత ప్రచారాన్ని పొందిందో వివరిస్తున్నాను.

సాధారణంగా తెలుగు కవిత్వంలో ప్రయోగం బయలుదేరిందంటే సినిమా విడుదలరోజున కిక్కిరిసిన జనంలా కవులుపోటీలు పడటం మనం ఎరుగున్న సత్యమే! “మళ్ళీ ఒక్కసారి అవతరించు అంబేద్కర్” ఇవి స్థూలదృష్టికి సామాన్యమైన మాటల్లా కనబడ్డా ఈమాటల్ని కవులెందరో సొంతంచేసుకున్నారు.

మళ్ళీ ఒక్కసారి అవతరించు కందుకూరీ! అని ఒకకవి,

మళ్ళీ ఒక్కసారి అవతరించ గలవా గురజాడా! అంటూ మరోకవి,

మళ్ళీ ఒక్కసారి అవతరించు బాపూ! అంటూ ఇంకొకకవి- ప్రతిభనుబట్టి ఇష్టాన్నిబట్టి బాపురెడ్డివాక్యాన్ని వినియోగించుకోవడం జరిగింది. పదిమంది కవులను తనప్రయోగాలచుట్టూ త్రిప్పుకొనే కవి సామాన్యుడా? అఖండుడు. బాపురెడ్డి కవిత్వం అఖండం.

ఆర్థిక ఆవేదన, మమత సమత, మానవత్వం నూతనత్వం, బాపురెడ్డి కవిత్వానికి ఆభరణాలు. ఆ ఆభరణాలను దాల్చిన మానవతా చిత్రాలే ఈగద్య కావ్యాలు.

‘లలిత కవితా సౌరభాలు’

బాపురెడ్డి గేయాలు

ఈనాడు ఏ వారపత్రిక తెరిచినా, ఏదినపత్రిక పుటలు త్రిప్పినా బాపురెడ్డి కవిత దర్శనమిస్తున్నది. వృత్తిరీత్యా ఆయన మెదక్ జిల్లా కలెక్టరు. ప్రవృత్తిరీత్యా విరామ మెరుగని సాహిత్యశామికుడు. వచనకవిత, పద్యకవిత, గేయం ఆయనకు ఊడిగంచేస్తున్నాయి. కవిజీవితప్రారంభంలో వీటికై ఆయన తపనతో కూడిన కృషి చేశారు. ఇప్పుడు వాటిని తనకను సన్నుల అదుపులో పట్టిఉంచారు. ఆయన వచన కవిత చైతన్యపతాక. గేయం రాగరంజితం. పద్యం గతవైభవవిలాసం. ఆయన రచించిన గేయ రూపకాలు గాయకుల గాత్రాలకు మాధుర్యాన్ని వంచి, ఆకాశవాణి ప్రతిష్ఠను పెంచాయి.

శ్రీ బాపురెడ్డి 1936వ సంవత్సరములో ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కరీం నగర్ జిల్లా సిరిసిల్లా తాలుక సిరికొండ గ్రామంలో జన్మించారు. ఆ గ్రామం ప్రకృతి సౌందర్యమునకు పుట్టినిల్లు అగుటవలనను, అందు బాపురెడ్డి పసిపాపగా ‘అఆ’లు దిద్దుకొనుటవలనను, ప్రకృతిసౌందర్యం ఆయనకవి తలో ‘అనుకోని ఆతిథి’ గా ప్రవేశించడం జరిగింది. కవిగారి మనస్సు, పై ప్రకృతి ప్రభావం ఎక్కువగుటవలనే అన్యాయాన్ని ఎదిరించడం న్యాయాన్ని సమర్థించడం ఉగ్గుపాలవిద్యగా అలవరుచుకున్నారు. కవిత్వం ఆ కవి మనస్తత్వానికి అద్దంగముక ఆయన కవిత్వంలో న్యాయాన్ని, స్వచ్ఛతని, నిరాడంబరతను ఎక్కువగా మనం దర్శిస్తాం.

‘ఎవరికోసం నేను

ఇల కవతరించానా?

ఎవరికై ఈబ్రతుకు

చివుకనీకున్నానా

ఎవరికై కలలు రే
 బవలు కంటున్నానా?
 ఎవరికై ప్రతిది పా
 టే అల్లి పాడుదునా?

‘ఎవరికోసం’ ఆన్నప్పుడు సందర్భాన్నిబట్టి ప్రేయసికావచ్చు- కవి
 హృదయాన్ని ‘ఎక్కురే’తీస్తే తుభితాత్ముడు కావచ్చు. బాపురెడ్డి గేయాలలో
 కొన్నిగేయాలు భావకవిగా ఆయనను పరిచయం చేస్తే- మరికొన్ని
 గేయాలు అరుణభావకవిగా సన్నిహితం చేస్తాయి.

భావకవిగా ఆయనను పరిచయం చేసేగేయాలను సమీక్షిద్దాం.

నీ కన్నుల వెలుతురులో
 నే కన్నులు తెరిచాను
 కనులు తెరచి నే నిది భూ
 లోకమనే మరిచాను,

.....

నీ కాగిలి చేరినాను
 నే కన్నులు మోడ్చినాను
 లోకమ్మున కోటి కోటి
 నాకమ్ములు చూచినాను.

(నీవూ-నేను)

ఈ గేయంలో బాపురెడ్డి భావుకత్వం చదల ఎద చీల్చిందన్న
 అతిశయోక్తి లేదేమో! ఆమెకన్నుల వెలుతురులో కన్నులు తెరవడం,
 అతీతానందతన్మయత్వంలో ఊగులాడి ఇది భూలోకమనే విషయం
 మరచిపోవడం, ఆమెకాగిలి చేరి కన్నులు మోడ్చి లోకంలో కోటి కోటి
 నాకమ్ములు దర్శించడం ఉత్తమభావకవికి కలగే వేడి వేడి అనుభవాలు.
 ఆ అనుభవాల ప్రసవం సౌందర్య శిఖర అధిరోహణం!

నవ వసంతానివై
 అవతరించెద వంచు
 నాబ్రతుకు తోట ని
 న్నాళ్ళు పెంచితినే!
 స్నేహనిలములతో
 చిరునవ్వు విరులతో
 విరహశిశిరమునుండి
 విడిపించు నను చెలీ!'

వైఖండిక పరిశీలిస్తే సాధారణమగు భావకవిలో గూడుకట్టుకొన్న
 అమాయకపుత్రుండర కనిపిస్తుంది.

'ప్రేమ రసవృష్టి కురి
 పింతు వని ఆశించి
 యౌవనీ! నావిమల
 యౌవన క్షేత్రాన
 చల్లితిని మంజులా
 శయ బీజముల నెన్నొ
 ఈప్రవాసపు టనా
 దృష్టి కడతేర్చవే!'

(వివర్ధితి)

ఈపాదాలను సమీక్షిస్తే కవిలోని గడుసుపోకడ అలవోకగా
 నవ్వుతుంది. బాపురెడ్డి కవిత్వరహస్య మిదే! అందరికీ అందుబాటులో
 ఉన్నపదాలను ఏరుకొని కవికి కట్టి, అందరివాడిగా వ్యవహరిస్తునే శిల్పం
 విషయంలో గడుసుగా ప్రవర్తించి కొందరివాడిగా మారిపోతారు. అందుకే
 ఈనాడు తెలుగుదేశంలో బాపురెడ్డి కవిత్వానికి విపరీతమైన మోజు ఆదరణ.
 ఆయన హృదయంలో పొంగిన భావాలు అమాయకమైనవే అయినా,
 కలంలోకి ప్రవేశించి తెలివిగా మారి, కాగితంమీద రూపుదాల్చేసరికి
 రేడియం చుక్కల్లా మెరిసిపోతాయి.

‘ఎన్నో ఊహలను, ఎన్నెన్నో అనుభూతులను
 జీవనిర్భర భావచిత్రాల నిల్పు నా
 కలము నీరూపసత్కళ జూచి తలవాల్చి
 కంపించు తనగొంతు కదుపజాలదు దేవి!

.....

అంగాంగమున సుధల పొంగి పారగనీదు
 అధరపుష్పాన సంధ్యారుణిమ డాగెనా
 యనిపించు, ఎడద భావనలేవో వికసించు,
 ఈ సృష్టి కర్థమ్ము ఈనాటికీ స్ఫురించు’ (మహానుభాతి)

రమ్యాణీపీత్య మధురాంశ్చ నిశమ్యశబ్దాన్, అన్న కాశిదాసుశ్లోకం ఇక్కడ జ్ఞప్తికి వస్తోంది. రమ్యమైన దృశ్యం చూసినా. మధురమైన శబ్దం వినినా, మానవుడు సుఖవంతుడై ఉన్నప్పటికీ తీరనివేదనను అనుభవిస్తాడు, కాగా మన మనస్సున స్థిరపడ్డ భావములు జన్మాంతర సంబంధ మైనట్టివి. ఆమెరూపలావణ్యం తిలకించిన కవిగారికలం, గొంతు కదపలేని స్థితికి వచ్చిందన్న - మూగతనంగా మనం భావించరాదు. అదొక సమాధిస్థితి - తపస్సారణ. ఆసాధనలో అమె అంగాంగమున ప్రవహించు సుధలు అధరపుష్పాన దాగిన సంధ్యారుణిమ సాక్షాత్కరించి సృష్టికి అర్థం అవగతమయింది. ఇంతకన్న ఏకవిక్తైనా కావాలనిం దేముంది? రససిద్ధికి మించినా వరం కపి కింకేమీ లేదు.

ఇక అరుణ భావకవిగా ఆయనను సన్నిహితం చేసే గేయాలను మన మిప్పుడు పరిశీలిద్దాం.

‘వద్యానికి గద్యానికి మధ్య
 ప్రాచీనులు పెట్టిన గోడలు
 నేడో రేపో పూర్తిగ
 నేలకు వడిపోవచ్చు,
 దేశానికి దేశానికి మధ్య,
 ద్వేషాలు పెంచేతత్వం
 మాయమయే కాలమెంతో
 దూరం లేదనవచ్చు’

ఈ భండికలు బాపురెడ్డి అరుణభావుకత్వానికి సాక్ష్యాలుగా నిలుస్తాయి.

ఆధునికకవి చూపు భవిష్యత్తుకు గురిపెట్టబడి ఉంటుంది. నిన్నను పునాదిగా చెసుకొని, నేడును వేదికగా నిర్మించుకొని రేపును ఆహ్వానించే మానవ ఋషి ఆధునికకవి.

ఒక శతాబ్దానంతర నరుం
 చూహవలె నాకనుల మెరియును,
 ఒక వినూత్న విచిత్ర జీవిత
 మును క్షణము కన్పరచిపోవును

అదిగో ఇరువదియొక్క శతాబ్ద
 మ్మందు మనిషి మహానుభావుడు!
 చూడు మాతని బ్రతుకు ఎంతటి
 సుందరమో ప్రచలితమో!

వైపాదాలు పరీశీలిస్తే బాపురెడ్డి సుందరమైన క్రాంతతృప్తి మనకు అవగతమౌతుంది. మనిషిని మనీషిగా ఊహించి. మందీరమెరుగని దేవుడుగా పూజించి, సంభావించడంకన్న గొప్ప భావన ఏంకావాలి?

ఢిల్లీలో ప్రతివల్లెలో రా
 జిల్లె నవ నిర్మాణ శోభలు.
 గనులలో, క్షేత్రములలో కిం
 కిణుల మ్రోసెను భాగ్యదేవత"

భారతదేశం అనగా బాపురెడ్డి హృదయం చంద్రోదయసాగరంలా పొంగిపోతుంది. ఈదేశపు అభివృద్ధికి, పురోగతికి ఆయన కనే కలలు ఎన్నో! ఎన్నెన్నో!

అయిదు అయిదడుగులుగ ముందుకు
 అదుగో భారతజాతి సాగెను
 కాంతి చిమ్మెడి దివ్యనీమలు
 కానుపించెను కనులమేరల"

మనం స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించిన ఈ కౌద్దికాలంలోనే ఈ అభివృద్ధిని సాధించాం. ఈ అభివృద్ధి వెనుక ప్రతిభారతీయుడి కృషి అంతో ఇంతో ఉంది. అయిదు అయిదు అడుగులుగ ముందుకువేసి భారత జాతి పురోగమిస్తోంది. ఎక్కడికీ ప్రస్థానం? కాంతి చిమ్మే వివ్యసేమలకు, శాంతి ఎరిసే సౌందర్య క్షేత్రములకు!

బాపురెడ్డికి భారతదేశపు నేతలవట్ట ఎంతో గౌరవం, అభిమానం. ఆయన మాటల్లో చెప్పాలంటే ఒక చిరునవ్వుకు నేను సహస్రార్చనలు చేయగలను. ఒక నిర్మల హృదయానికి హారతివట్టగలను. ఒక అనురాగ భావానికి అంజలి ఘటించగలను. వచిత్రమైన మైత్రికోసం ప్రాణాలైనా ఇవ్వడానికి సిద్ధమే. అయితే అసురత్వాన్ని అన్నివిధాల ఆడ్డగించగలను' అలా అసురత్వపు నిర్మూలనకు ఫర్మానా జారీ చేసిన నాయకులు బాపురెడ్డి ప్రీయతములు. అందుకే నెహ్రూ మృతికి వ్యథ చెందిన కవి హృదయం.

ఓ భారతదేశ మూల స్తంభమా!

ఓ మానవజాతి శాంతి బింబమా!

ఒరిగి పోయితివా నేడు నేలకు!

తరలి పోయితివా స్వర్గసీమకు! అంటూ విలపించింది. చాల్ బహదూర్ అస్తమయానికి

నడిరాతిరి నీ జాతిని

విడిపోయితివా!

ప్రతిగుండియలో దీపము

ఇడి పోయితివా! అంటూ శోకించింది.

టంగుటూరి ప్రకాశం జ్ఞప్తికి రాగానే

ఎవరయ్యా! నీ సరి

హే! అంధ కేసరి

మరువదు ని నీ దేశం

టంగుటూరి ప్రకాశం, అంటూ గర్వపడింది.

ఈస్మృతి కవితా పఠనంతో బావురెడ్డి హృదయం, అందులోని ఆర్థిక చునకు అవగతమౌతుంది.

బావురెడ్డి కవితావస్తువు విషయంలో పట్టింపులేనివారు, ఆడంబరానికి ఆర్తులు చాచనివారు. ఆయన ఎంత భాషానంపన్నులో కవిత్వం విషయంలో అంత నిరాడంబరులు. ఎద కదలితే భావం రగిలితే కవిత మరాటాగుర్రంలా పరుగెత్తవలసిందే!

‘పొట్ట మాడ్చుకొని నిన్ను
పొదుపు చేయ మనలేదు
కట్టుబట్టికోసమైన
భుచ్చి చేయ కనలేదు’ అంటూ —

పొదుపుకై పిలుపు నిస్తున్నారు. ప్రజలకోసం కవిత్వం వ్రాస్తున్నాం అంటూనే ప్రజలకు అర్థం కాని భాషలో కవితలల్లే చుహాకవులు ఎందరో ఉన్నారు. వారందరికీ వందనాలు! మనదేశం ఎదుర్కొనే సమస్యలు ఎన్నో ఉన్నాయి. మరి ఆ సమస్యలు కవిని కదిలించకా మానవు, కవితగా అవతారం చాల్చకమానవు. అంతమాత్రంచేత “కవిత్వం ప్రచార శాఖకాదు, సమాచార కేంద్రం కాదు” అంటూ వస్తువు విషయంలో గిరిగీసు కొని కూర్చోడం అభ్యుదయ కవికి వ్యతిరేకం. పొదుపన్నది ప్రతిమనిషికి అనసరమే! పొదుపు లేని బ్రతుకు జీవితంలో ఎన్నో గతుకులను ఎదుర్కొనవలసి వస్తుంది. నేటి పొదుపే, రేపుకి మదుపు.

“భావి జీవితమ్ము కూడ
భద్రపరచు కొమ్మంటిని
నీదేశంకొరకు కొంత
నిన్ను సాయపడ మంటిని”

ఈ పొదుపువల్ల జీవితానికి భద్రం దేశానికి సౌభాగ్యం.

“వికవధూ! నీపాట విను ఓ

విక రవంతయు లేదు నాకిక,

వినదలంచితి విశ్వమానవ

విజయగీతములు”- అంటూ సమాజాన్ని దర్శించే

“ఈప్స” ను వక్రపరుస్తున్నారు బాపురెడ్డి. సమాజావగాహన కవికి జీవనాడి. గృహనిర్బంధంలో వ్రాసిన కవితకూ, సమాజం గుండెపై కూర్చుని వ్రాసేకవితకు ఎప్పుడూ తేడా ఉంటుంది. అనంద వనధిలో విహరిస్తున్నా పతితులను భ్రష్టులను మరచిపోని మనస్తత్వం మహాకవీ యానికీ మంచి ప్రారంభం అనవచ్చు. కోకిలపాటకన్న మానవగీతమే గొప్పదిగా భావించే బాపురెడ్డి విరియని పేదబ్రతుకులను గూర్చి శ్రామిక, జీవుల కన్నులలో వెన్నెలను గూర్చి. మన సమాజజీవితము-దరిద్రజనావళికి భాగ్యోదయమును గూర్చి, ఎంతో ఆరాటాన్ని కోరికను వ్యక్తపరిచాడు. ఆయనకోరిక కమ్మగా ఈడేరే రోజుకోసం నిరీక్షిద్దాం!

ఒక్కజాతి రెండుముక్కలు కావడం, ఒక్కగుండె రెండుచెక్కలు కావడం బాపురెడ్డి సహించలేరు. సమైక్యత అంటే ఆయనకు ప్రాణం. అందుకే

“గోదావరి కృష్ణ నేడు

కూడిపాడగా

ప్రతి ఆంధ్రుని ఎద సమైక్య

భావ మాడెగా!” అంటూ సమైక్యతా గీతాన్ని మధురంగా

ఆలవిస్తున్నారు.

“జాత్యైక్యత విశ్వప్రేమ

గీతి పాడరా!

నవ్య జీవితాభ్యుదయో

త్వవము నేయరా!” అంటూ ప్రగతి ప్రస్థానానికి తెలుగువారి

వెన్ను తడుతున్నారు.

కాంతిరేఖలు, శాంతివాకలు అయిన తీరవాసులను కవితలో
వర్ణిస్తున్నారు కవి.

“కడలి ఆలల కలలపుట్టి పెరిగినాము

లలిత

కళల సారభాలు మోసి తెచ్చినాము

తీరవాసులం దూర

తీరవాసులం మేము”-అంటూ

ప్రశాంతమైన వాతావరణంలో బ్రతుకును స్వచ్ఛంగా గడిపే తీర
వాసులు ఎందైనా అద్భుతవంతులు. కావ్యభాష వారికి తెలియకున్నా సేల
బాస, గాలి బాస వారికి తెలుసు. ఆ బాసలోనే వారు తేనె పాటలు పాడు
తారు. అన్ని తరహాల మనుష్యుల మనస్తత్వాలు బాపురెడ్డికి అనుభవైక
వేద్యమే ! తీరవాసులనుండి పాలమూరు పనివాళ్ళ వరకూ అందరూ
ఆయనకు స్నేహితులే, సన్నిహితులే! పరస్పర వ్యతిరేకతలను సమన్వయ
పరిచే స్నేహశీలి బాపురెడ్డి. అందరినీ అన్నిటినీ తనలో పొదుగుకొని
నిజంగా సాగిపోయే ఆనంద గోధావరి బాపురెడ్డి కవిత.

ఇక ఆయన “భావాలు” అను కవిత కవిస్థితిని చిత్రంగా
చిత్రించింది.

“ఎదలోన భావాలు

కదలాడుతాయి

కాగితము రమ్మంటే

కనులు మూస్తాయి” ఎంత నిజం !

“ నేనిదుర పోగానే

నిదుర లేస్తాయి

లేచి లేవకముందే

లేచి పోతాయి

.....

వాటి ఇష్టమై నా
మాటలే వినవు
వాటి మాటలు విని
వ్రాతు కవితలను

కాగితం కలం పట్టుకొని గంటలు నిరీక్షించినా కటాక్షించని
భావాలు, ప్రమత్తగా ఉన్నప్పుడు ఆకస్మికంగా ఊడిపడతాయి. ఏం
లాభం? అప్రమత్తతతో సన్నద్ధమయ్యేసరికి ఎండమావులవలె ఊరిస్తాయి
వాటి రాజ్యమే తప్ప కవికి అధికారం లేకమైనా లేదు. ఇకవాటి మాటలు
విని కవితలు వ్రాయడమే శరణ్యం!

‘చుక్కల్లో ఉషశ్రీ’ అను కవిత బాపురెడ్డి కన్నీటి చుక్క!
1969లో కవిగారి చిన్నారి ఉషశ్రీ కన్నుమూసినప్పుడు ఆయన కన్నుల
నుండి ఇది జారింది.

‘ఉషారాగమును
నిశా నాగములు
ఓర్వలేక మ్రింగినవి
రవి హృదయమ్మున
కవి హృదయమ్మున
కారుమబ్బు కమ్మినది’

ఉషశ్రీ భవబంధాలు త్రెంచుకొని బాలయోగినివలె దివికి చేరుకొండి.

‘ఎక్కడో వెలుగు
చుక్కపావల, మీ
రొక్కతార చేతినది’

‘బాపురెడ్డి గేయాల’లో ఆఖరిగేయం ‘కాలం’.

‘చుక్కలనే కళ్ళతో
చూస్తున్నది కాలం
శూన్య మనే కడలిని
శోధిస్తున్నది కాలం’

క్షణంకూడా ఆగకుండా ఏ గమ్యం లేకుండా సాగిపోవడమే కాలం లక్ష్యం. ఎన్నో మాపులను ప్రవేశపెడుతూ, నదిలా అది ప్రవహించి పోతుంది. ఎన్నో నాగరికతలు, సామ్రాజ్యాలు, వైభవాలు దానిగర్భంలో నిధిలా దాగున్నాయి.

‘గతము, భావి, ఆది, తుది

స్థితిలయములు లేవు

అనంత మను భావనకే

అర్థము లేదు’

... ..

దేశకాలములు తమకే

తెలియక తడబడుతుంటే

ఎంతో తెలిసినయట్లు

గంతులు వేయును నరుడు’

చివరగా మానవునకు ఒక చురక తగిలించి ముగించారు బాపురెడ్డి. ‘గంతులు వేయును నరుడు’ అనడంలో కోరినుండి మానవుడు పుట్టడం వల్ల వచ్చిన సాంప్రదాయకమైన అలవాటు ఇందు వ్యంగ్యంగా చెప్పబడింది. మనిషి ఎంత విజ్ఞాన నిధియైనా ప్రకృతిదృష్టిలోనూ, కాలందృష్టిలోనూ, చిన్నవాడే! తన అల్పత్వాన్ని నిర్భయంగా ఒప్పుకోవడం మానవుడి బొడ్డతనానికి నిదర్శనం కాగలదు.

కాగా - భావకవిగా, అరుణభావకవిగా ఈ గేయాలలో మనకు పరిచయమయ్యారు బాపురెడ్డి. ఆయన కవితా స్వరూపం కుధరమైతే, ఈ వ్యాసం ఒక అద్దం మాత్రమే! సౌందర్య భావనను అక్షరబద్ధం చేసినా, సాంఘిక సమస్యను కవితగా మలచినా లలితత్వం వదులుకోని కవి బాపురెడ్డి. ఆ లలిత కవితా సౌరభాలకు వేదిక ఈ ‘బాపురెడ్డి గేయాలు.’

‘అక్షరాలతో చెక్కిన అపురూప శిల్పాలు’

బంపురెడ్డి పద్యకావ్యాలు

అద్భుతమైన భావన కలగడం, ఆ భావనకు తగ్గ స్వచ్ఛమైన పదబంధాలు అప్రయత్నంగా ఉరికివచ్చి అత్యరుసేసాల్లా పరిమళించడం ఒకవరం! కవితా సాధన ఒక తపస్సాధన వంటిది. ఎందరో సాధన చేసినా కొందరికే ఫలితం. కవి వ్రాసిన ప్రతిరాతా కవిత కానట్లే, కవిత్వం వ్రాసే ప్రతివాడూ కవి కాడు. దర్శనం, ఆర్థిత, ఆవేదన ఇత్యాది గుణాలు కవికి పుష్కలంగా ఉండాలి. ఒక వస్తువును దర్శించి, ఆర్థితతో తడిసి, ఆవేదనతో విరచించిన కవిత్వం శతాబ్దాల ముప్పికతో విరాజిల్లుతుంది.

ఆధునిక కవితారంగం ఇంద్రధనస్సు వంటిది. ఎన్నో జీవకాంతులతో మనుగడ సాగించే మనస్సు కలది. అందుకే ఈనాడు ఎన్నోరకాల ధోరణులు, ఆ ధోరణులకు దోహదపడే కవులు మనకు సాక్షాత్కరిస్తున్నారు. మార్పు హర్షణీయమే సందేహం లేదు కాని, ఆ మార్పువలన రసజ్ఞులలో క్రొత్తభావన సరిక్రొత్త చేతన ఆవిష్కృతం కావాలి. పరిష్కృతం కాని అనేక సమస్యలకు ఆ మార్పు జవాబుదారి కావాలి! క్రొత్తరంగు రుచి వాసన ఆమార్పులో అగుపించాలి. అప్పుడే ఆమార్పుకు రాణింపు.

నాటి నన్నయ, తిక్కన, శ్రీనాథుడు, పాల్కురికి, వింగళి చేమకూర తమ పరిధిలో నవత్వాన్ని సృష్టించి, సాహిత్యరంగ సీరాజునాలు అందుకున్నారు.

నిన్న గురజాడ నేడు శ్రీశ్రీ ఆధునికత్వాన్ని కవితారంగంలో ప్రవేశపెట్టి-జాతిని చైతన్యంతో నడిపిస్తూ ఉపద లందుకుంటున్నారు. ఒక సరికొత్త పంథాలో తాను వయనిస్తూ, తనవెంట పదిమందిని త్రిప్పుకొనే నేర్పు కవికున్నాడు ఆకవి-ఆతడి కవితాజాతికి 'తీపిగుర్తు'గా మిగిలి పోతాడు.

శిల్పానికి అవసరమైన శిల శిల్పికి తెలిసినట్లు, కవితకు కావలసిన వస్తువు కవికి తెలుస్తుంది. వస్తువును కలంలో వేసి గిలకరించి అక్షరాల పోతతో కాగితాన్ని అలంకరించేవాడు కవి.

'నా ప్రత్యేకత నిత్యనూతనత, వీ

ణావేణు సంగీతరా

గ ప్రత్యూషము నానివాసము, నిన

ర్గ స్వాదు సౌందర్య భా

వ ప్రక్షేపము నా విలాసము, జగ

త్స్వప్న ప్రబుద్ధాంతరి

క్ష ప్రస్థానము నా మహాశయము, న

క్షత్రాలు నా కావ్యముల్ 'అంటూ 'కవితాప్రస్థానం'

సాగిస్తున్నారు బాపురెడ్డి. ఇంతవరకూ వచనకవిత, గేయ ప్రక్రియలయందే లగ్నమైన కవిదృష్టి - వద్యాలవైపు మళ్ళడం వారి ప్రయోగ శీలతను వ్యక్తం చేస్తోంది. 'ప్రయోగం' కవికి ప్రాణం. అది లేకున్నాడు కవిత నిస్సారమై పోతుంది. ఆధునికమైన చిత్రాలు ఎన్నిచూసినా - హంపి, అమరావతిని దర్శించ ఉత్సుకపడే మానవ హృదయం గత వైభవానికి 'జోహారు' చేసే తత్వంగలదని మనకు తెలిసినదే !

శ్రీ బాపురెడ్డి అక్షరాలతో చెక్కిన ఈ అపురూప పద్య శిల్పాలలో నిబిడికృతంగా ఉన్న కొన్ని జీవధర్మాలను స్పృశించడం ఈ వ్యాసోద్దేశం. ఆ జీవధర్మాలు ఇవి.

- 1 అభ్యుదయం
- 2 సూతనత్వం
- 3 రమణీయత
- 4 ప్రణయతత్వం
- 5 నాయకభక్తి
- 6 వైదాగ్యతత్వం
- 7 వాస్తవికత

1 అభ్యుదయం : సన్నయనుండి కవితానది ప్రవహిస్తూ ఎన్నో మార్పులతో మలుపులు తిరుగుతూ, ఈ శతాబ్దంలోకి వచ్చేసరికి అభ్యుదయావతారాన్నిదాల్చి తన ప్రభావంలోకి ప్రతి కవిని లాగుతూ పుష్టిగా నవ్వుతోంది. ఈ శతాబ్దంలో కళ్ళుతెరిచిన ప్రతి కవి దీని ప్రభావంనుండి తప్పించుకోలేకపోయాడు. అస్తగిరి వర్వతంవైని 'అనూర్యం పశ్య' లా కవిత ఆంతఃపురాలలో బంధింపబడి విలపించడం ఈ తరాన్ని బాధించిన విషయం. అందుకే చక్రబంధాలు, నాగబంధాలు, త్రెంచుకొని ఈనాటి కవిత నెలయేడులా నవ్వుతోంది. కవి సమాజంలో ఒకడు గనుక సమాజాన్ని దర్శించి, అది అందించిన సందేశాన్ని కవితలో పదిలపరచడం నేర్చుకొన్నాడు. మట్టికి అతీతుడైన మనిషిని, అతని సమస్యలను సానుభూతితో అర్థంచేసుకొని పరిపూర్ణ జీవన విధానానికి పునాది వేయడమే అభ్యుదయం.

“మన్నును దున్ను కర్షకకు

మారులు, ఆగని-మిల్లు-ఫ్యాక్టరీ

మున్నగువానిలోన శ్రమ

మున్ పడవించెడివారు, క్లార్కులౌ

అన్నయలందరున్ ప్రజల

టంచు ఎరుంగుదు; వారి బాధ లే

మున్నవౌ, వారి భావి ఎటు

లున్నదొకూడ ఎరుంగుదున్ సఖా!”

(అద్వైతము)

అనడంలో బావురెడ్డి అభ్యుదయం సెలవివారా నవ్వుతోంది. విలాసినులపై గేయాలు వ్రాసినా కూలిపిల్లను మరువను. ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని గానం చేసినా మానవుల కష్టసుఖాలను నిర్లక్ష్యం చెయ్యను. అని కవి అనడంలోని ఆంతర్యం అభ్యుదయం అందించిన ఆవేశం !

“ఎద కరంగ పొంగారగ కదలియాడ

కైత లల్లి పాడితి నంతెకాని, స్వార్థ

ఫరుడ గాలేదు, నాతోడి ప్రజల వాణి

వినతి కూర్చుండి నట్టి పాపియును గాను” అని ఈ శతాబ్దపు కవిగా ఆయన అన్న మాటలు విశ్వమానవతను, అభ్యుదయ శీలతను వ్యక్తం చేస్తున్నాయి.

2. సూతనత్వం ; మానవత్వం సూతనత్వం నేటి కవితకు ఆభరణాలు. ఈ ఆభరణాలను దాల్చని కవితను ఈనాడు మనం ఊహించలేము. అక్షరాలు పరిచిన మార్గంలో భావమనే వాహనం ఎన్నో మెలికలు తిరిగి అందంగా పయనిస్తేనే గొప్ప ! కాగా, సుశిక్షితుడైన కవి చెతుల్లో ఉండి ఆ గొప్పదనం. విమానాన్ని పల్లటీలు కొట్టించినట్లుగా భావంతో తమాషాగా సాగసుగా నేటికి అనువుగా కవితను నడిపించడం అవసరం.

పాత సీసాలో క్రొత్తపానీయం, క్రొత్త సీసాలో పాత పానీయం- ఈ రెండూ ఈనాటి తరానికి వ్యతిరేకం! చెప్పేది సూటిగా, సుందరంగా, సూతనంగా ఉండటాన్ని ఈ తరం హర్షిస్తుంది.

‘ఈరసాల వృక్షాల కోయిల గళాలు

పోసిన సుగాన సుధ త్రాగివేసెనేమొ?

మండుబెండల గ్రీష్మండు బెండువోవ

మధువుతో పొంగులెత్తె నామ్రఫలజాతి’ ఇక్కడ సూత

నత్వం చిందులు వేస్తోంది. ‘కోయిలలు కూస్తున్నాయి, మామిడి చెట్లు మధురమైనఫలాలతో పొంగుతున్నాయి’ అనడం సవత్వం కాదు. కేవలం

ఋతువును సూచించు చప్పిడిమాట మాత్రమే! కాని, రసాలవృత్తాలు
కోయిలగళాలు పోసిన గానసుధను త్రాగి, గ్రీష్మండు బెండువోచ మధువు
తో పొంగులెత్తా యనడం నవత్వానికి పతాక!

‘గున్నమామిడి, ప్రియకోకిలము

వీడిపోయి ఆనాడు, తపించి, తిరిగి

నవ్యముగ నేడు కూడి గాన్మమ్ము సేయు

నాంధ్ర తెలగాణ మేకమైనట్టి తమిని’ అని అనడంలో
కూడా నవత్వానికే ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరిగింది.

3. రమణీయత: ప్రాచీనకవులు రమణీయతకు ఎంతో ప్రాధాన్యాన్ని
ఇచ్చారు. కొందరుకవులు కేవలం రమణీయత ధర్మమా అని నేటివరకూ
మిగిలారేమో! నగ్నంగా నిలబడ్డవనితను, అందాన్నికోల్పోయిన కవితను
మనం చూడలేము. కవిచూచినదృశ్యాన్ని కేవలం దృశ్యంగా, వాచ్యంగా
కాక నగిషీపనులతో అందంగా చెక్కడాన్ని మనం రమణీయతగా
పేర్కొనవచ్చు. కవితను పఠించగానే ‘ఆహా’ అనిసించేతత్వం రమణీయత
వద్ద ఉంది.

‘ఉగాది ప్రతివీటా వస్తుంది. మనం ఆనందంగా జరుపుకుంటాం.
మనచుట్టూ ఉన్న ప్రకృతికూడా మన ఆనందానికి దోహదం చేస్తుంది’.
ఇది స్థూలదృష్టితో మనం ఉగాది కిచ్చే ప్రాధాన్యం. కాన కవిదృష్టి అట్లా
కాదు.

‘బాలలబాలికలు వుష్పాలవోలె ప్రభాత

వేళ ఆస్యాల హాసాలు నింప

ప్రతిగృహ మొక్క పల్లవితమహిరుహ మట్ల

పచ్చతోరణముల పరిధిపిల్ల

యువతీ యువకులు కల విహంగము కిల

కిలలట్లు పరిహాసములను విసర

ప్రతివాడు మలయమారుత వీచులట్లు లు

జ్వలభావితావి శ్వాసలు వెలార్చ

ఎటు గనిన రాగ మంగళార్పణి చెలంగ
 పటుతరోత్సాహ దివ్యప్రభలు వెలుంగ
 నేదె ఊరూర వనలక్ష్మి నిల్చి యింపు.
 గా ఉగాది జరుపుకొనుకరణి తోచు!’ అని అనడం.

బాపురెడ్డి కవితారమణీయతకు నిదర్శనం.

4. ప్రణయ తత్వం: ప్రేమ మనస్సంబంధమైనట్టిది. దానికి హద్దులు లేవు. నిర్వచనం లేదు. ఆర్పితతో తడిసిన హృదయం, ఆప్యాయతకు చోటివ్వగలమనస్సు దానిపెట్టుబడి, అప్పుడే

‘అర్చనము లేని నాయావనాలయాన
 చంచలాదేహ! నిను ప్రతిష్ఠించుకొరకు

ప్రణయగీత మంత్రాలెన్ని పాడినానో,

ఎన్ని గరళాబ్ధి లీదితి నెరుకగలదె!’ అని అనగలం.

ప్రేమను స్మరించగానే బాపురెడ్డి స్మృతినాశం ఎట్లా మ్రోగుతోందో చిత్రగించండి.

‘పాడితి వీవు నాప్రణయ

వల్లవబాహురసాల శాఖలన్

పీడక నిన్ను పట్టుకొన,

వేల అకాల వసంతమాధురుల్

పాడెను; శీతవాతములు

భగ్గున మండెను; ఆదినమ్ము నే

నాడు స్మరించుకొన్న స్మృతి

నాశము మ్రోగును శబ్దపేటియై!’

ఆమెపాడి ఆతడిచే పాడించింది. ఆమె ఆడి ఆతడిచే ఆడించింది. భావాలు అతనివి. భాష ఆమెది. ప్రేరణము ప్రేయనిది. నాట్యాలరీతిప్రేయనిది. వారి ప్రేమ స్వచ్ఛమైనది. అందుకే

“వచ్చిపోవవచ్చు ప్రభువులు ప్రభుతలు
కాని-నిల్చిపోవుగా చరిత్ర
వచ్చిపోవవచ్చు సశరీర ప్రేమికుల్
వచ్చిపోదు ప్రేమ శాశ్వతమ్ము”

5. నాయకభక్తి: ఈదేశజైమంకై-ఈదేశపుదాస్య శృంఖలాల
చేదించుటకై నడుముకట్టి సర్వస్వం త్యాగం చేసిన నాయకులను భక్తితో
స్మరించడం మనకసిన ధర్మం. నాయకభక్తి కలిగియుండడం కృతజ్ఞత.
లేకున్న కృతఘ్నుత. బాపురెడ్డి మనస్సులోదాగి ఉన్న ఆ కృతజ్ఞతాభావా
న్ని అక్షరబద్ధంచేసిన స్మృతికవితలను మనమిప్పుడు దర్శిద్దాం.

“శాంతిదూత” నెహ్రూ స్వతంత్రభారతరథసారథి. ఆయన మర
ణానికి పఠితపీఠా కవిహృదయంనుండి పొంగినతరంగం- ఆయనపట్ల
కపి కున్న భక్తిని వ్యక్తం చేస్తోంది.

“రాలిపోయెను విశ్వంభరా కిరీట
రమ్యనవ జీవనచ్చటా రత్నమొకటి
తడిసిపోయెను మనవతా కవోష్ఠ
బాష్పములతోన నేడు నాభరతభూమి”

శాంతికి చిహ్నంగా, భరతజాతికి జీవనదాతగా, జగత్కాంతికి
హేతువుగా, నవశతాన్ని నిల్పిన దివ్యభావనాస్వాంతుడు, ధర్మపాలకుడు
జహ్వరులారు. ఆయన మరణం జాతికి గ్రహణం. దేశమంతా ఆయన
సందేశంపాటించి, స్వేచ్ఛా శాంతి వ్రగతి ప్రదీపన సుదీక్షాబద్ధమై పురోగ
మించిననాడు ఆయన ఆత్మకు నిజమైన శాంతి.

ఇక విలక్షణమైన ఆశయాలతో దేశస్వాతంత్ర్యాన్ని ఆకాశించి-
బెబ్బులివలె తెల్లదొరలపై విజృంభించిన నాయకమణి సుబాస్ చంద్రబోసు.
కొందరు ఆయన జీవించి ఉన్నాడంటారు. మరికొందరు ‘లే’ డంటారు.
వాస్తవానికి సుబాసు ఈదేశం ప్రతి అణువులోను ప్రతిఫలిస్తున్నాడు.

“చచ్చితి నందునా స్వాతంత్ర్య వీరజీ
 వనభావనలోన బ్రతికియుంటి
 బ్రతికితి నందునా పారతంత్ర్యము పీల్చు
 పచ్చనెత్తుట పడి చచ్చియుంటి
 చచ్చితి నందునా స్వరాజ్యలక్ష్మి భా
 రత సౌధకుడ్యాల బ్రతికియుంటి
 బ్రతికితి నందునా స్వార్థనంకుచిత దం
 ఘ్టుల చిక్కి ముక్కలై చచ్చియుంటి
 చచ్చితి నె, లేదు బ్రతికిన జాడగలదు
 బ్రతికితినె, లేదు చచ్చిన వార్త గలదు
 బ్రతికి చచ్చిన వీర సుబాసు నేను
 చచ్చి బ్రతికిన జీవనాశయము నేను”

6. వైరాగ్యతత్వం: ఫ్రీలొసొనైటీ నుండిచలంపస్థానంసాగిస్తూ, రమణాశ్రమానికి చేరుకొని ఊరటపొందాడు, హేతువాదంతో పురోగమిస్తూ గోపీచంద్ అరవిందాశ్రమంలో విశ్రాంతి పొందాడు. పేరుమోసిన ప్రతి మహావ్యక్తి క్రొత్తయుగపు తీవ్రవాదేళాలతో మండిపోయి, చివరికి వైరాగ్య తత్వంలోపడి సేదతీర్చుకోవడం గమనార్హం! ఆస్తికుడైనా, నాస్తికుడైనా చివరిదశలో వైరాగ్యపు అంచుకు చేరి నింగికౌసలుముట్టడం జీవధర్మం.

అర్థమువెంట ఒకప్పుడు, పదార్థజ్ఞానమునకై మరొకప్పుడు, స్వార్థములవెంట, పరమార్థములవెంట పడి నిరర్థకమైన కవిహృదయపు నివేదన ఇది.

“నాకనుల భ్రాంతికొల్పెడి
 చీకటితెరలేవొ కలవు చిక్కవు నాకున్
 లేకుండిన అడుగడుగున
 నా కెందుకు నిన్ని మాయనాగులు తగులున్”

ఆదితుదిలేని సృష్టికి కాదని బొనని నీవె కారణము. ఎంత వాదించి
వివాదపడినా లేదు సమాధానము. అని పరమాత్మను సంబోధిస్తూ

నా ఊభితమైన మేధకు

ఏక్షణమున శాంతిలేదు ఈ చీకటిలో

చక్షువు నా కీవే, పరి

రక్షణ మీవేను చూపరావెల్లు! ప్రభూ! అంటూ శాంతికోసం
వెలుగుకోసం తాను పడే ఆతురతను వ్యక్త పరిచారు.

7. వాస్తవికత: కల్పనతో ఎన్ని వేజీలనైనా నింపవచ్చు. ఎన్ని
కావ్యాలనైనా వ్రాయవచ్చు. ఒకానొక సందర్భంలో పాఠకులతోను,
సమాజంతోను నిమిత్తం లేకుండా కవితను ఆత్మ లోతుల్లోనికి పోనిచ్చి
అయోమయాన్ని సృష్టించవచ్చు.

పాశ్చాత్య సాగరికతా సమ్మేళనంవల్ల మనకు దక్కినవరం వాస్త
వికత! ఉన్నది ఉన్నట్లుగా చెప్పడం వాస్తవికత అయినా కవితపట్ల అది
వర్తించదు. కవితదృష్టిలో అది వార్త మాత్రమే! అగుపించే దృశ్యాల
వెనుక మెరుస్తూనిలిచే సత్యాన్ని కవితలో ఆవిష్కరించడం వాస్తవికతగా
మనం నిర్వచించవచ్చు.

ఈ బాపురెడ్డి పద్యకావ్యాలలో వాస్తవికతకు దర్పణంపట్టిన కావ్యం
'ముక్తివాహిని'. 1971 బంగ్లాదేశ్ విముక్తి పోరాటకాలంలో పొందిన
భావసాగరమిది. అక్కడి పజల చైతన్యశక్తిని కళ్ళకుకట్టి చూపిస్తున్నారు

“పదును కత్తులవోలే పడుచువా శ్వేగసిరి

బాకులై రదె పసిపాపలంత

కన్నెపిల్లలు మిషన్ గన్నులై నిల్చిరి

ముదునళ్ళు ముల్లెలమోత లైరి

వీర విద్యార్థులు భూరి బాంబులు కాగ

ఉద్యోగులే వృత్తివిద్య లైరి

రాళ్ళు రప్పలునహా రైఫిళ్ళు తూటాలు

అడవులు గిరులు రుణాంగణములు

ముక్తివాహినియై జనశక్తిమించె

పారతంత్ర్యోగ్ర వలసాధిపత్య దాన

వత్సమును కూల్చెనదె ప్రజాస్వామ్యలక్ష్మి

కలదె స్వాతంత్ర్యమునకన్న ఘన ధనమ్ము?"

ఆ చైతన్యశక్తికి నిలువలేక - పశుబలంతో, కండకావరంతో మానవులరక్తం త్రాగ మరిగిన బంగ్లాదేశ్ విద్రోహులంతా గుండెపగిలి చచ్చారు. బంగ్లాదేశ్ ఎల్లెడలా దిగ్విజయోత్సవ ప్రభలు ఉజ్వలంగా వెలిగాయి.

ఈ విధంగా అభ్యుదయాన్ని, నూతనత్వాన్ని, రమణీయతను, ప్రణయతత్వాన్ని, నాయకభక్తిని, వైరాగ్యతత్వాన్ని. వాస్తవికతను, ఆయా సందర్భాలకు అనుగుణంగాకూర్చి పద్యకావ్యాలుగా మలిచి సాహిత్య లోకంలోకి వదిలారు బాపురెడ్డి. విడివిడిగా యివి చిన్న దీపాలైనా-అవి ఉత్పత్తిచేసిన కాంతి సంపదమాత్రం దొడ్డది!

‘రమ్య చేతికలు - రత్న పేటికలు’

బాపురెడ్డి గేయనాటికలు

అలనాడు రెడ్డిరాజుల పరిపాలనలో తెలుగు కవిత్వం మూడు పూవులు ఆరు కాయలుగా విలసిల్లింది. శ్రీనాథుని వంటి మహాకవి ఆ రోజుల్లోనే గళాన్ని నవరించి, కలాన్ని కదలించి వీరవిహారం చేశాడు. పూటలు పాటలుగా పాటలు విరితోటగా నెలయేటి ఊటలవలె బంగారు పాటల వెంబడి పయనించిన కాలమది. కాలం కదిలి ఎంతో ముందుకు వచ్చేసింది. ఆ కాలం ‘గత’ కాలమైపోయింది. ఆనాటి రెడ్డిరాజులు ఈనాడు రెడ్డికవులుగామారి కవిత్వాన్ని ఎంతో ముందుకు తీసుకు పోతున్నారు. బెజవాడ గోపాలరెడ్డి, సి. నారాయణరెడ్డి, ముకులాలరామారెడ్డి, కె. శివారెడ్డి, ఎల్లండ రఘుమారెడ్డి వచ్చాబి రామిరెడ్డి (పతాబి), పులికంటి కృష్ణారెడ్డి ఇలా లెక్కిస్తున్నకాలదీ ఎందరో రెడ్డికవులు భాషలోను, భావంలోను నవ్యతను సాధించినవారు మనకు దర్శనమిస్తారు. ఆ రెడ్డికవుల కోవకు చెందినవారే మన బాపురెడ్డి.

ఆంధ్ర సాహిత్యరంగంలో ప్రకాశించే ఉజ్వల తార శ్రీ జె. బాపురెడ్డి. మధురమైన భావాలకు మృదువైన పదాలతో కవిత్వంగా వండి సాహితీ యాత్రికులకు విందుచెయ్యడం ఆయన దినచర్య! ఆ విందులోని ఒకానొక మధురమైన పదార్థమే ఈ “గేయనాటికలు”.

‘బాపురెడ్డి గేయనాటికలు’ అనే ఈ సంపుటిలో ఎనిమిది గేయనాటికలున్నాయి. ఋతురాగం మొదలుకొని యన్. జీ. వా. పరకు ప్రతి గేయనాటిక కవి హృదయాన్ని ప్రస్ఫుటం చెయ్యడంలో కృతకృత్యత సాధించింది.

ఋతురాగం : ఆరు ఋతువులను స్త్రీలుగా భావించి, స్త్రీలలో సహజంగా చెలరేగే ఈర్ష్య అసూయలను ఆలంబనగా తీసుకొని రచింప బడ్డ నాటిక యిది. ముందుగా వర్షాసుందరి ప్రవేశించి.

‘కడలి లోని నీరు మబ్బు

కడవతో మోసి తెచ్చి

మండిపోవు పుడమితల్ల

గుండె నేదదీర్చినాను

వర్షాసుందరి నేను

ఇల

కర్షక లోకానందము నేను’ అంటుంది.

లోకానికి పచ్చదనాన్ని, రైతులోకానికి హర్షమనే వెచ్చదనాన్ని ప్రసాదించే రాణినని వర్షాసుందరియొక్క గర్వం.

‘నేను లేనిచో లోకమంతయును

ప్రాణములేని ఎడారిసుమా !

నేను రానిచో మానవజాతికి

నిత్యనరక యాతనలె గదా !’ ఇదీ ఆమె గొప్ప !

అంతలో శరద్బాల రంగంమీదికి వచ్చి, వర్షాసుందరి గొప్పలను అవ హేళన చేస్తుంది.

‘చాలు చాలు నీ గొప్పలు

చాలించవె వర్షాంగన

నింగినుండి దిగివచ్చిన

నీరదాల రాణివడే ! అంటూ వర్షాసుందరి కోపంతో

నిష్క్రమిస్తుంది. శరద్బాల హాసంతో పురివిప్పుతుంది.

‘అందాలకు రాణిని

అమృత విజయవాటిని

దివినుండి దిగివచ్చిన

నవశారద లక్ష్మిని’ అంటూ

వింత వింత చిరుగాలులతో వీవనలు వీచడం, లోకమెల్ల కళానంద
లోకములో తేడ్పడం అన్నది శరద్బాల ప్రతిభ.

‘నారాకే లోకానికి

నవభావన నాకము

నాపాటే జనావళికి

దీపావళి పర్యము’ ఇదీ ఆమె తృప్తి ! అప్పుడు వెనుక
నుంచి హేమంతకాంత ప్రవేశించి, శరద్బాలపై విరుచుక పడుతుంది.

“వెన్నెల కోకలు కట్టగనే

వన్నెలాడివి కాలేదు

షుబ్బుల దండలు పట్టగనే

మహియే స్వర్గము కాలేదు’ అని. తెల్లబోయిన శరద్బాల
చల్లగా జారుకుంటుంది. హేమంతకాంత తీవిగా ముందుకు వస్తుంది.

మంచుపైట, నవ

రించి ఆడు, నీ

మంతిని నే, హే

మంతిని నేను !’ అంటుంది.

పొలాలన్ని పంటలు పండించిన కాంతినినే సంక్రాంతి నేను అన్నది
హేమంతకాంత అతిశయం

‘గుమ్మడిపూవుల

గుండెలు విరిసెను

సెనగ పూవులు చెలి

సిగ్గులు వీడెను’ ఇదీ ఆమె ప్రగతి ! అప్పుడు శిశిర
భామిని ప్రవేశించి హేమంత కాంతను ఎదురిస్తుంది.

‘ఎంతకర్కశ హృదయ

వే నీవు హేమంతి ?

ఇలను శీతలపు నం

కెళుల బంధించితివి!’ అంటూ హేమంత కాంతచకితురాలై

తప్పుకుంటుంది. శిశిరభామిని ఆడంబరాన్ని ప్రకటిస్తుంది.

‘శిశిర బాలను
శిశు సుఖేలను
ప్రేమభావము
పెంచుదానను’ అంటూ

త్యాగశీలము, దయాధర్మము. సహృదయత్వము, శాంతిసహనము, ఇవి
శిశిర భామిని తనకుతాను తగిలించుకున్న బిరుదులు.

“నాబ్రతుకు వెచ్చించి
నలిగిపోయెడి ప్రకృతి
లో చేతనమునించగలను

ఈ భరణిలో కళల పోషించగలను” అన్నది శిశిర
భామిని ప్రతిజ్ఞ ! అప్పుడు వసంత కుమారి ప్రవేశించి నిరసన
ప్రకటిస్తుంది.

‘ఎందుకు ? ఎందుకు ? ఎందుకు ?

ఈ పిలయ నాట్యమెందుకు?

అందము చూచి న

హించని దానా !’ అంటూ. అప్పుడు శిశిర భామిని
తప్పుకుంటుంది. వసంత కుమారి వైభవాన్ని ప్రకటించుకొంటుంది.

‘కోకిల పాటలు

పూవులతోటలు

నేను నడచిన బాటలలో

నేను నిలిచిన చోటులలో’

“కవితకు కళలకు కారణమైతిని ఉగాదినైతిని యుగాదినైతిని”
అన్నది వసంతకుమారి వైభవ దర్శనం.

“నింగికి

నేలకు

నిర్మల చాంద్రీ

దోలలు కట్టిన బాలను నే” అన్నది వసంతకుమారి

స్వరూపం. అప్పుడు గ్రీష్మరాగిణి ప్రవేశించి వసంతాన్ని ఢిక్కరిస్తుంది.

‘వానంతమా! ఈ వి
లానమేలా? వి
లానమ్ములో ఇంత
మోసమేలా?’ అని, వనంతకుమారి హడావిడిగా వెళ్ళి
పోతుంది. గ్రీష్మరాగిణి విజృంభిస్తుంది.

“వచ్చాను వచ్చాను
గ్రీష్మరాగిణి నేను
శిరముపై చండరవి
భాండమ్మును వహించి
శివుని ఫాలాగ్నికీ

లా మాలలు ధరించి” అంటూ మట్టిలో భాగ్యాల మణులు
మేల్కొల్పాలి. అప్పుడే నాడు కుభితాత్మ శాంతిల్లాటి అన్నది గ్రీష్మ
రాగిణి ఆకాంక్ష!

అప్పుడు కాలపురుషుడు ఆందోళితుడై రంగప్రవేశంచేసి ఋతు
కన్యలను పిలుస్తాడు. వరుసగా ఋతువులు వచ్చి కాలపురుషునివద్ద
నిలుస్తాయి.

“మీలో మీ రిట్లు హద్దు
మీరి పోరుపడకండి!

ఈకాలపురుషుని బ్రతుకు

లో తుఫాను రేపకండి’ అని కాలపురుషుడు ఋతుకన్నె
లను సున్నితంగా మందిలిస్తాడు.

ఋతువులన్నీ కాలపురుషుని చుట్టూచేరి సృత్యంతో బృందగానం
ఆలపిస్తాయి.

“ఋతురాణులమూ

ప్రకృతి వీణలము’ అంటూ ప్రకృతిలోని ప్రతివస్తువు
కవిని ఏదో విధంగా, యథోచితంగా పలుకరిస్తూనే ఉంటుంది. ప్రకృతి

ప్రభావంనుండి సాధారణంగా తప్పించుకోలేడు. 'వాల్మీకి' మొదలుకొని "జాలాది" వరకూ అందరూ దానిముందు శిరస్సు వంచినవారే !

ఇక ఋతువులుకూడా కవుల కవితల్లో ఋక్కులవలె మెరిశాయి. అనంతమైన ఆ మెరుపుల ప్రవాహంలోని ఒక చిరుకెరటమే ఈ ఋతు రాగం!'

సాగరసౌధం : ఎన్నో శతాబ్దాలుగా కృష్ణవేణి అలాఅలా గల గలా ప్రవహిస్తూనే ఉంది. దోసిలి పట్టినవారికి తియ్యని నీరం, శిరస్సు వంచిన వారికి జన్మకు సరిపోయేపుణ్యం ఆమె అందిస్తూనే ఉంది. అయినా ఆమెకు ఇల్లు కట్టేందుకు ఎవరూ ముందుకు రాలేదు. కన్నీటి కెరటాలతో ఆమె సముద్రునివద్దకు వెళ్ళి విలపిస్తూనే ఉంది. స్వాతంత్ర్యానంతరం తెలుగుప్రజ ఆమెకు సౌధం కట్టాలని సంకల్పించింది. ఆ సంగతి తెలిసిన కృష్ణవేణి.

'నిజమేనా! నిజమేనా!

నేను కన్న కల నిజమేనా!

భాధా మయమౌ నా చిరగాధ

పండువెన్నెలై విరిసేనా ?

రాలే నిండిన నా ఒడినిండ

రత్నరాసులిక కురిసేనా?" అంటూ సంబ్రమ

పడుతుంది. అప్పుడు ప్రజలకోరికపై నాగార్జునుడు యోగనిద్రనుండి లేచి ముహూర్తం నిర్ణయిస్తాడు.

'ఈ శుభోదయ వేళకన్న

ఈ నవోదయ వేళకన్న

ఏకతా శత్రుమ్ము మీరు

చేకొనిన ఈ వేళకన్న

లేదు వేరే మూర్త మన్నది' అంటూ ప్రజల వెన్ను తడ తాడు. చైతన్యం రగుల్కొనగా ప్రజాశక్తి విజృంభిస్తుంది.

‘రండి! రారండి వెలుగు

జెండా ఎగరేయండి!

కృష్ణమ్మ ఎద నింజే

ఖిల్లా నిర్మించండి!’ అంటూ పాటలతో సౌధాన్ని పూర్తి చేస్తారు. పూర్తికావింపబడిన సౌధాన్నిచూసి కృష్ణవేణి.

“చిత్రచిత్రమైన ప్రకృతి

చిత్రాలే దిశలయందు

మయసభ ఏమాతము, ఈ

మహిమా భవనము ముందు? అని పరవశించిపోతుంది.

“జయజయ సాగర సదనా

జయ విద్యుత్ స్మితవదనా” అన్న బృందగానంతో

“సాగరసౌధం” సమాప్తమౌతుంది.

ఈ నాటికను చదువుతుంటే చిన్నతనంలో “రంగులరాట్నం” తిరిగిన సంఘటన గుర్తుకు వస్తుంది. అర్ధశాఖర్చుతో ముల్లోకాలు దర్శించిన అనుభూతి అది. తక్కువ షేజీల పఠనంతో నాగార్జునసాగర్ ను చూసిన ఆనందం ఇది.

భావిజీవులు : పుట్టినవాళ్ళందరినీ పోషిస్తాడు పరమాత్ముడు అన్నది నిన్నటిమాట. బ్రతుకుబాట లేనివాణ్ని భగవంతుడైనా పుట్టించ కూడదు అన్నది నేటిమాట. పుట్టినవాళ్ళకు ఆధారం దేశకాలాలు. ఆ దేశ కాలాలు కనిపించేవాళ్ళ వజ్రాన తమ బాధ్యతను గుర్తించి భావిజీవులతో సంభాషించడం ఈ నాటికలోని ఇతివృత్తం. ‘దేశకాలాలు’ రంగంమీదకు వచ్చి

“పుట్టదలచిన

జీవులారా!

పెట్టుకొండి ప్రవేశపత్రము

అనవసరముగ

జనన మొందిన

ఆవును మీ బ్రతుకేమొ సత్రము!" అంటాయి.

చాయామాత్ర వేషాలతో "భావిజీవులు" లేచి

"అలా అనే దెవ రది?

ఆకాశవాణిలా

భావి నిరూపించ నెంచు

ప్రణాళికల రాణిలా,

బయలుదేరనున్న మమ్ము

పట్టి ఆవుదు రెట్లు

గళము జారకుండ హరుడు

గరళము బిగపట్టినట్లు" అంటూ ఆవేదను వ్యక్తపరుస్తారు.

అప్పుడు దేశకాలాలు నచ్చచెప్పే ధోరణిలో

"చోటున్నా లేకున్నా

చొరబడి మూడవతరగతి

పెద్దెల్లో, యమయాతన

వడ వద్దంటున్నాము

... ..

... ..

"పుట్టినవాళ్ళను, ముందు

పుట్టబోవు మిమ్మును సుఖ

పెట్టాలని మా యత్నం'

"పుట్టుటకై మీరందరు

పెట్టుకొనే దరఖాస్తులు

చాల పరీక్షించి జనన

కాలము నిర్ణయిస్తాము." అంటాయి.

ఈ నాటిక “కుటుంబనియంత్రణ” ను రమ్యమైన పద్ధతిలో ఆవిష్కరించింది. “ఇద్దరు లేక ముగ్గురు చాలు” అన్న పొడిపొడి మాటలు విని విసుగెత్తిన జనావళికి, కొత్తపద్ధతిలో దానిసారాన్ని సులభంగా ఆందిస్తోంది. ఈనాటికను నూతన వధూవరులకు పెండ్లికానుకగా ఇచ్చిన నాడు అజంట, జంటను మాత్రమే కని చాలుచాలు అంటుంది.

విజయహేల : విజయ వరంవరల స్వరూపిణియై. యుగయుగాల నుండి మానవ కల్యాణానికి మంగళగీతం పాడుతూ-ఏదేటా వచ్చేవిజయ దళమికి స్వాగత గీతికే ఈ నాటిక. ఇందులో విజయదళమి మరో నాలుగు కంఠాలు ప్రాతలుగా వస్తాయి.

మొదటి కంఠం :

“మహామాయులగు

మధుకైటభులను

శక్తి రూపమున

జయించి వెలసిన

మాయాదేవీ, రావమ్మా!

మహాకాళి నీవేనమ్మా!’ అంటూ మహిషాసుర

వర్ధనియైన మహాలక్ష్మికి స్వాగతం పలుకుతుంది.

రెండవ కంఠం :

‘మద్రాసురులగు

శుంభనిశుంభుల

చండ ముండులను

చెండాడిన, ఓ

చాముండేశ్వరి, రావమ్మా !

శరస్వతివి నీవేనమ్మా !’ అంటూ కంసారియైన

బాలకృష్ణునకు ప్రాణంపోసిన తారాదేవికి, శారదలక్ష్మికి స్వాగతం పలుకుతుంది.

మూడవ కంఠం :

శాకఫలాదులు

లోకమునకు ఇడి

క్షామపిశాచిని

వదలించిన

శాకంబరి, వే రావమ్మా!

రక్తదంఠి, స్వాగతమమ్మా! అంటూ దుష్టరాక్షసుడు
దుర్గుని చంపిన దురిత నివారిణి దుర్గాదేవికి స్వాగతం చెబుతుంది.

ఇక నాల్గవ కంఠం :

ప్రజాహితముకై

భ్రమరాస్త్రమ్ముల

అరుణాసురు సం

హరణము చేసిన

భ్రమరాంజా, స్వాగతమమ్మా !

మాతంగీ, మము కనవమ్మా! అంటూ జయ జయ
భారత జనచాఘ్మదమునియైన విజయదశమి కి స్వాగతం పలుకుతుంది.

అందరి ఆహ్వానాలను అందుకుని వస్తుంది విజయ దశమి.

అజ్ఞాయుధ శక్తికన్న

ఆత్మబలమే మిన్న

బాంబుబలము కాదు, దేశ

భక్తిని పెంచాలన్నా! అని శాంతి సందేశం అందిస్తుంది.

నీతి లేని రావణుడు సీతను చెరబట్టినప్పుడు కోదండరామునకు
శక్తిగా నిలచినది, కౌరవులు ద్రౌపదిని అవమానించినప్పుడు శాంతి
ధనులు పాండవులకు అండగా ఉన్నది, భరతమాత పారతంత్ర్య బంధ
నాల చిక్కినప్పుడు గాంధీతాతను నడిపించినది, సమరాలు చేసినది-
సమరాలు చూసినది. సమరాలలో తగిన సాయమ్ము చేసినది;

‘పశుబలముపై ఆత్మశక్తికి

వంచకులపై ప్రజాశక్తికి

ద్వేషములపై ప్రేమ శక్తికి

బానిసత్వముపైన స్వేచ్ఛకు’ ప్రతీకగా వ్యవహరించినది ఈ విజయదశమి. ఆ విజయ దశమీ త్యాగనిర్మల దేశభక్తి కవి ఎత్తిన వైజయంతియే ఈ విజయహేల !

కల్యాణయాత్ర (భావఘర్షణ) : మానవుణ్ణి విభిన్న శక్తులు చుట్టుముట్టి కలవర పెడుతున్నాయి. ప్రకృతి, ప్రేయసి, మాతృదేవి, కష్టజీవి, భాగ్యలక్ష్మి, దేశమాత వంటి శక్తులు అతణ్ణి తమ తమ స్వాధీనంలోకి లాగుతూ పోటీ పడతాయి. ఈ ఘర్షణలో కర్తవ్యతా మూఢుడైన మానవుడు శర్వశక్తి సమన్వయ కల్యాణ మార్గాన్ని తెలిసి కోవడం ఈ గేయరూపకంలోని ఇతివృత్తం. ‘మానవుడు’ రంగమీదకు ప్రవేశిస్తాడు.

ఎవుడో పుట్టెనో

ఎటుల పుట్టెనో

ఏల పుట్టెనో

ఈ సృష్టి !

జనన మేమిటో

మరణ మేమిటో

మధ్య జీవితపు

మర్మ మేమిటో !

ప్రశ్న కుత్తరము

వదిప్రశ్నలుగా

బ్రతుకు మానవుని

బ్రతు కెందులకో !’ అంటూ మధన పడుతుంటాడు.

అప్పుడు ప్రకృతి ప్రవేశించి

‘గిరులు యురులు, తరులు, విరులు
 పరచితిని మనపోవుదారుల
 బడువు బాధలు విరిచి తలుపులు

తెరిచితిని అభ్యుదయసీమకు’ అంటూ తన ప్రతాపాన్ని,
 నేవానిరతిని, మానవునకు వివరిస్తుంది.

ప్రేయసి ప్రవేశించి

“నావెచ్చని కౌగిలిలో
 వేవేల సుఖా లున్నవి
 నా అధరామృతములో

నవజీవనరుచు లున్నవి’ అని ఊరిస్తుంది. మానవుడు
 ఆమె వెంట పోబోతుండగా ‘మాతృదేవి’ ప్రవేశించి

‘పిషమైనా మ్రింగి నిన్ను
 పెంచి పెద్దజేసినట్టి
 పేదరాలు నీతల్లే

పిషమై పోయినదటరా ?’ అంటూ నిష్ఠురంగా ప్రశ్ని
 స్తుంది. మతిపోయిన మానవుడు

“ఇల్లు విడిచి పోతానంటే
 తల్లెమో వద్దంటుంది
 తల్లిమాట పింటానంటే
 ప్రక్కతేమో తగదంటుంది
 ప్రక్కతికి వశమాతానంటే

ప్రణయిని నను జడుడంటుంది’ అంటూ నందిగ్ధావస్థలో

పడి ఇంకా తేరుకోకముందే “కష్టజీవి” ప్రవేశించి

“పొలాలలో, గహ
నాలలోన
పరిశ్రమలలో
ఫ్యాక్టరీలలో
పనిచేసే ఈ కష్టజీవులకు
ఫలితమేమిటా ?’ అని ప్రశ్నిస్తాడు.

ఈ ప్రశ్న మానవుడి చుట్టూ ఆవరించుకొని ఉన్న సమాజానికి చెందిన
దైనా దీనికి జవాబుదారీ మానవుడే ! కాబట్టి ఆతడు సానుభూతితో కష్ట
జీవితో కలిసి పోజొతుండగా మళ్ళీ ప్రేయసి అడ్డుతగులుతుంది.
మానవుడి మనస్సు అటుగా మళ్ళుతుంది. ఇంతలో భాగ్యదేవత వచ్చి

“అన్ని సుఖాలకు సోపా
నమ్ము నేను
అన్ని కోర్కెలకు ఆకారమ్ము నేను’

అంటూ తనశక్తిని విప్పిచెబుతుంది. ఏమిటి పరీక్షలు? నాకేల
ఇన్ని శిక్షలు? అని మానవుడు దిగాలు పడుతూండగా “దేశమాత”
హడాపుడిగా వచ్చి

దేశమాత దీనముగా
నిన్ను పిల్చుచున్నదిరా !
నవయువతా! అల్పభావ
నలతో పరుగిడకురా! అంటూ ఉద్బోధిస్తుంది.

ఈ విధంగా అన్నిశక్తులు వరుసగా మానవుడిమీదకు దాడిచేసే
సరికి దిక్కుతోచదు దారి తెలియదు. ప్రకృతి మనుగడకు తోడ్పడేది.
ప్రేయసి మాధుర్యాన్ని పంచియిచ్చేది. మాతృదేవి ఊపిరిని పోసెడిది.

కష్టజీవి దేశానికి భవితవ్యం ఏర్పరచేవాడు. భాగ్యలక్ష్మి లోకాన్నే తనవెంట
తిప్పుకొనేది. దేశమాత మాతలకూ మాత, సకల సంపత్సమేత. వీరిలో
ఎవరిని కాదంటాడు మానవుడు? ఎవరిని కాదన్నా మనస్సు ఎదురు తిరుగు
తుంది. ఈ శక్తులన్నీ శరీరాన్ని అంటిపెట్టుకొని ఉన్న అవయవముల
వంటివి. ఏదిలేకున్నా మనుగడ అవిటిదై పోతుంది. భావఘర్షణతో, బాధ
పడే మానవునకు నేపథ్యవాణి, ప్రకృతి మాధుర్యాన్ని పాటలుగా పాడుతూ,
ప్రాణనాథితో కూడి తల్లిపాదాలను చేరుకో! ఆతల్లి దీవనలందుకొని చల్లగా
జీవిస్తూ, నీ భాగ్యము తోడి ప్రజలతో భాగము పంచుకో! అని కీర్తవ్యం
బోధిస్తుంది. అప్పుడు మానవుడు అన్ని పాత్రలతో సమన్వయం పొందు
తాడు. విజయానందంతో అందరూకలిసి

ప్రేమరథం

భాగ్యవథం

మీద సాగిపోవాలి

పేదరాలి

భాగ్యశాలి

మధ్యతెరలు తొలగాలి! అంటూ అభ్యుదయ గీతి

కను ఆలవిస్తారు.

మానవుడిచుట్టూ చక్రవర్తి పరివర్తంతే అన్నట్లున్న ఈ శక్తుల
గమనాన్ని, పీటి గమనానికి గతితప్పిన మానవుడి ఆలోచనా పథాన్ని,
ఈ నాటికలో చక్కగా విప్పిచెప్పారు కవి. నవ్యమైన ఇతివృత్తానికి
రమ్యత చేకూర్చింది కవిత్యం!

రాకెట్టు రాయబారం : మానవుడు భూమిని జయించాడు.
నీటినికూడా జయించాడు. ఆకాశాన్ని జయిస్తున్నాడు. అనంతరోదసి
యాత్రలో చంద్రమండలం తొలిసోపానం అయింది. మానవుడు పంపిన
రాకెట్టు చంద్రమండలాన్ని చేరుకున్నది. అది చంద్రమండలానికి
సన్నిహిత సంబంధాలు నెలకొల్పుతుందని ఆశిస్తున్నాడు అతడు.

రాకెట్టు మానవుని రాయబారిగా, చంద్రగోళం చంద్రకాంతగా ఈ నాటికలో చిత్రించడం జరిగింది. చంద్రకాంతకు, రాకెట్టుకు మధ్య జరిగిన ఊహా సంభాషణ ఈ గేయరూపకానికి ఇతివృత్తం.

విజృంభించిన నేపథ్య ఘోషణ మధ్య రాకెట్టు రంగంమీదకు దూకుతుంది. అప్పుడు చంద్రకాంత చైతన్యోద్దీపితయై

“లక్షలాదిమైళ్ళు, అంత
రిక్ష మార్గములోన ఎగసి
ఎంచలేని జవమ్ముతో, ఏ
తెంచినావా ? ఇన్నినాళ్ళకు !

స్వాగతము ! స్వాగతము ! మానవ
జగము పంపిన రాయబారీ !” అంటూ హార్ది
కంగా స్వాగతం యిస్తుంది. ఆమె ఆహ్వానానికి సంతసించిన రాకెట్టు

“వందనమమ్మా ! కృతజ్ఞతాభి
వందనమమ్మా నీకు,
ఇందుదేవి ! నీ స్వాగతమ్ము ఆ

నందము పిండెను నాకు” అంటూ త్వరలోనే మానవులు
నీ సీమకు రానున్నారని చెబుతాడు. చంద్రకాంత చైతన్యము నాఎడారి
బ్రతుకున చిందేనా అందములు ? అని ఆనందపడుతుంది.

“ఎన్న డిచటకి రా
నున్నాడో చెపుమా ?
ఏమేమి చేయనుం

కించెనో చెపుమా !” అంటూ రాకెట్టును ప్రశ్నిస్తుంది.

అప్పుడు రాకెట్టు

సకలగ్రహాలతో
సంబంధములు పెంచ
ప్రాణికోటులకు శా
శ్వత సుఖమ్ములు పంచ

సృష్టి సర్వ మొక్క

సూత్రాన సంధించ

నున్నాడు. నరుడు రానున్నాడు జాబిలీ !” అంటూ సమాధానమిస్తాడు. అప్పుడు చంద్రకాంత ‘నరులను రమ్మనవోయి త్వరత్వర’ అంటూ మానవ దర్శనాభిలాషను వ్యక్తపరుస్తుంది. అట్లాగే అని రాకెట్టు

“మరల వత్తునమ్మ, తెత్తు

నమ్మ నరుని మోసకొని

సృష్టి సౌధములో కొత్త

తలుపు ఒకటి తీసికొని” అంటూ చంద్రకాంతవద్ద నెలపు పుచ్చుకొని భూలోకానికి షేమంగా తిరిగివస్తాడు.

నిజానికి ఈ నాటిక 1959 లో రచింపబడ్డది. అంటే మానవుడు చంద్రగోళంపై వాస్తవంగా దిగడానికి ఒకదశాబ్దం ముందే చేయడం జరిగింది. అప్పటికిది కల్పన అయినా - దశాబ్దం తరువాత నిజమై కూర్చుంది. ఈ కవి క్రాంతదృష్టి కలవారని చెప్పడానికి ఇంతకన్న ఏం సాక్ష్యం కావాలి ?

చాచానెహూ : నవభారతనేత నెహ్రూ బాలబాలికల ప్రేమ చూరగొన్న ఆదర్శమూర్తి. ఆయన భావితరాల పసివాళ్ళ హృదయాలలో చైతన్య జ్యోతులు వెలిగిస్తుంటాడనడంలో సందేహంలేదు. అట్లాగే ఆయన సౌందర్యారాధకుడు. గులాబీలను గుండెకద్దుకునేవాడు. నెహ్రూజీ జమ్మదినం నవంబరు 14 న. ఆ రోజు బాలకోటికి పండుగ. హిమ వన్నగ శిఖరంవంటి చాచాజీ బ్రతుకులోయల్లో - వికసించే పసిపాల ఆలోచనలలో పాలుపంచుకోవడం ఈ గేయనాటికలోని ఇతివృత్తం. ముందుగా రంగురంగుల గులాబీలు నెహ్రూకోసం వెదుకుతూ రంగం మీదకు వస్తాయి.

‘పాపలన్న పూవులన్న
పరవశమొందే తపస్వి
ప్రజలన్నా దేశమన్న
ప్రాణమిడే యశస్వి ?’ అంటూ.

ఇంతలోనే చెంతనున్న బాలబాలికలు చాచాడీని వెదకుతూ, గులాబీల
గుండె గుబాళింపులు విని తమ భావ విపంచికను మీటుతారు.

‘ఏపట్టున వెదకిన తన
రూపే కనబడదాయెను
ఎంత వీలిచినా అతని
గొంతే వినబడదాయెను.’

అని నైహూదర్యనానికి తహతహపడతారు. గులాబీలు, బాలబాలికలు
ఆయనకై అన్వేషిస్తూ ఆవేదనా వీజను మీటుతారు.

‘కనుపించవా
వినిపించవా
మాటిమాటికి వెలుగు
బాటలో పడగెత్తు
తీమిరనాగులబెడద తొలగించవా ?’

అని అప్పుడు మంచు తెరను చీల్చుకువచ్చిన ఉదయ సూర్యునివలె
జవహరుడు ప్రత్యక్షమౌతాడు. ఆనందపరవశులైన బాలబాలికలు,
గులాబీలు ఆత్మగీతం ఆలపిస్తారు. అప్పుడు నైహూ

‘నన్ను ఎందరు మరచిపోయిన
నన్ను ఎందరు విడిచిపోయిన
మరచిపోవక నన్ను తలచే
మంచి మనసుల అంచలారా !’

అని సంబోధిస్తూ మిగతా లే నానమాధి సిగళాలు త్రెంచినవని - మ్మిషగతి గీతాలే నన్ను నిదురలేవినవని ఆనందార్థ్యనయనుడై ఆవసిహృదంహాలపై అమృతవాత్ శీకరాలు చల్లుతాడు. దేశపురోభివృద్ధికి బాలబాలికలను ప్రోత్సహిస్తాడు.

‘హరతంత్ర్యమును ఏరూ
పమున నున్న చీల్చండి
కులమతనిర్మితవిభేద
కుడ్యాలను కూల్చండి
భారతసౌభాగ్యగీతి
హరతిగా పట్టనిచో
నాపుట్టినదినమున మీ
రేపండుగ చేయకండి’

ఆ ప్రోత్సాహాన్ని అందుకొని బాలబాలికలు, గులాబీలు అతని జీవితాదర్శాన్ని స్మరించుకుంటూ ఆశాగీతం ఆలపిస్తారు.

‘సీజే భరతావనివై
భరదావనియే నీవై
వెలిగె చాచానెహూ
వెలిగించు యుగయుగాలు’ అంటూ.

పచ్చని పిష్టవాలు పండేబాటలో, ప్రగతికి దీపంపెట్టిన దేశంలో- శాంతికి నమతకు నాందిపలికి, మార్పుకోసం మహాప్రస్థానం గావించిన మహామనీషి నెహ్రూకు పట్టిన గేయ కర్పూర హరతి ఈనాటిక !

యన్. జీ. వో. : యన్.జి.వో. ప్రభుత్వయంత్రాంగానికివునాది. అతని జీవితం సామాన్యుని పేదరికంలో అంతర్భాగం. అటు ఆఫీసులో, ఇటు ఇంటిలో మనశ్శాంతిలేక మధనపడే అతని నిత్యజీవిత సంక్షిప్తరూపాన్ని కళాత్మకంగా చిత్రించడానికి చేసిన ప్రయత్నమే ఈగేయరూపకం !

యన్. జీ. వో. హడావుడిగా ఆఫీసుకు వచ్చి భయము, వినయము పదనంలో ప్రదర్శిస్తూ ఆఫీసరుగదితోకి వస్తాడు. ఆ ఆఫీసరు తన చేతిగడియారంలోకి పదేపదే చూస్తూ-యన్. జీ. వో. మీదికి తన అధికార బాణాలు విసురుతాడు.

‘పదిన్నరకు ఆఫీసు
పదికే రమ్మన్నాను
అదీ లేదు ఇదీ లేదు
పదకొండైపోయింది
ఉద్యోగం చేయాలని
ఉద్దేశ్యం లేదా ?
ఎంత చెప్పినా నీకు
సుంతైనా మతి లేదా ?’

అని మందలిస్తాడు. ఆ యన్.జీ.వో.తడవడుతూ సంజాయిషీ చెపుతాడు.

‘ఏమని చెప్పాలండీ
ఇలా అడిగితే మీరు
ఏమి చెప్పినా నీళ్ళి
ఎక్స్‌క్యూజ్ అంటారు’ అని.

నిజానికి యన్. జీ. వో. సుబ్బారావు చెప్పిన మాటల్లో యథార్థం లేకపోలేదు. ఆకలి నూకలకు క్యూలో నించోడం, ఏడాదిపాపకు జ్వర మొస్తే హాస్పటల్లో గంటనేవు నిరీక్షించడం, ఒకటవతేదీ అని ఆప్పుల వాళ్ళొచ్చి ఘాటుఘాటుగా నోటీసు లివ్వడం, వాటిని ఆతడు శిరసావహించడం. ఇవన్నీ సుబ్బారావు ఎదుర్కొనే సంసారసాగరకెరటాలు ! ఆ కెరటాలధ్వనిని మాటల్లో మీటుతూ ఆతడు అటెండన్సుజిప్షన్లలో సంతకం చేయబోతాడు. మళ్ళీ ఆఫీసరు మరోబాణం విసురుతాడు.

‘పి. ఆర్.లు పెట్టలేదు
 పెండెన్నీ తగ్గలేదు
 పెట్టుమన్నరీతి నోటు
 పెట్టుమంటె చేతగాదు’ అని.

అన్నింటికీ ‘సారీ’ అని భయభక్తులు ప్రదర్శిస్తూ నిస్సహాయంగా వెళ్ళి
 పోతాడు సుబ్బారావు. సాయంత్రం విసిగిపోయి ఇంటికివస్తే-ఇంటిదగ్గర
 ఇల్లాలు

‘ఏమండీ! వచ్చారా
 యన్. జీ. వో. గారూ
 వచ్చి కూర్చున్నారు
 మీ అప్పలవారు’ అంటూ ‘శుభవర్తమానం’ చెబుతుంది.
 ‘ఈనాసారం నేను
 ఇంక చేయలేనయ్యా!
 తరగకుండ పెరిగే ఈ
 బరువు మోయలేనయ్యా!’ అంటూ కోపం ప్రకటిస్తుంది.

యన్.జీ.వో సుబ్బారావు తెచ్చినజీతం ఆమెచేతుల్లో పెట్టి ఉద్యోగ వేదాంత
 సారం వినిపిస్తాడు.

‘పిల్లలు పుట్టినరీతి
 పుట్టవు ఉద్యోగాలు
 పిల్లలు పెరిగిన మాదిరి
 పెరగవు మా జీతాలు’ అని.

అతడివేదాంతాన్ని వినక అతడిభార్య కొరడాకొనల్లాంటి మాటలు విసురు
 తుంది. ఏంచెయ్యాలో, తనబాధను ఎలాచెప్పాలో తెలియని డోలాయ
 మానస్థితిలో యన్ జీ వో సుబ్బారావు గదినుండి బయటకు వెడతాడు.
 గతుకుల బ్రతుకును ఏకాంతలో తలపోసుకొనిమానవేదననుఅనుభవిస్తాడు.

‘వేమన్నకు రామన్నకు

వివా ఎవరికి తెలియదు

నాబాధలు నాగాధలు

నరకమైన సహించుదు” అంటూ నిట్టూరుస్తాడు. ఇంతలో

ఆతడి పిల్లలు అల్లరిచేస్తూ వచ్చి బాధాతప్తుడైన నాన్నను చూచి హఠాత్తుగా న్నంభించి పోయినా, అమాయకతతో వాళ్ళ నాన్నను పలుకరిస్తారు.

‘నిన్నెవ రేమన్నన్నారా

కన్నీరెందుకు మానాన్నా

అదిరి బెదిరి చూస్తున్నావు

ఏదో కలగంటున్నావు’ అని ఈలోగా యన్ జీవో భార్య తాను చేసిన పొరపాటు గ్రహించి జాలిగొంతుకతో భర్తను అనునయిస్తుంది.

“ఇంటిలోని గొడవలతో

చంటి వాళ్ళ అల్లరితో

వేగలేక మీ మీద

విరుచుక పడ్డాను” అంటూ ప్రేమగా పలుకుతుంది.

భార్య మాటలతో యన్ జీ వో హృదయం ప్రసన్న మౌతుంది. భావిలో ఏదో కాంతిరేఖ ఆహ్వానిస్తున్నట్లు ఆతని ముఖంమీద చిరునవ్వు వెలుగుతుంది.

“బ్రతుకు బాధ చూచి నీవు

భయపడకో భాయి

కలదా ఎవ్వరికైనా

కలత లేని హాయి?” అంటూ నేపథ్యగానం వినిపిస్తుంది.

గుప్పెడు నవ్వులు, దోసెడు కన్నీళ్ళు, రవ్వంత ఆశ, కొండంత నిరాశ, దూరంగా చిరుకిరణం, చుట్టూ చిమ్మచీకటి ఇదీ యన్ జీ వో జీవితం ! ఆ జీవిత హృదయ వాటిక ఈ గేయ నాటిక !

ఏ ఇతివృత్తాన్ని స్వీకరించినా అనుభవంతో తడిపి, అర్థంతో పులిమి స్వచ్ఛంగా ఆవిష్కరించడం బావురెడ్డినైజం. ఈ నిజానికి నిదర్శనం ఈగేయనాటికలు. ఋతురాగాన్ని పలికిన వీరే, యన్జీవోను ప్రదర్శించారు. ఋతురాగంలో సరిగమలు, యన్జీవోలో పదనిసలు మీరు విన్నారూగా ! మెదటిది లలితభావ విన్యాసం, రెండవది మధ్యతరగతి మందహాసం ! ఈరెండూ రెండుచేతులా పలికించడం రెడ్డిగారి నవ్య సాచిత్యానికి-నవ్యసాహిత్య కల్పనారమ్యత్వానికి సాక్ష్యం !

‘కవితా తత్వాన్ని దార్శనికత్వాన్నీ ఆవిష్కరించిన
భావచిత్రాలు’

బి.పురెడ్డి ‘అనంత సత్యాలు’

మంచి కవిత కష్టాలను మరిపిస్తుంది. మనస్సును మురిపిస్తుంది. బ్రతుకుపై ఆశను కలిగిస్తుంది. భవిష్యత్తుకు బంగారు త్రోవలను నిర్మిస్తుంది. ఒకసారి తండ్రిగా, మరోసారి తల్లిగా-స్నేహితుడిగా, సోదరుడిగా ప్రేయసిగా కవిత అవతారాలు దాలుస్తూ, అవసరాన్ని సరించి కన్నెర్ర చేస్తుంది. గుండెకు హత్తుకుంటుంది, హితవు దోధిస్తుంది, మధురమైన సుఖాల స్వర్గంలో విహరింప చేస్తుంది. బహుళార్థసాధని కవిత. స్వర్గాన్ని నిశ్శబ్దంగా చూపించే ఆమని కవిత !

కవితను నిర్వచించడం కష్టం. మనకు లోచనట్లు నిర్వచించి ఆ నిర్వచనానికి కవిత కట్టుబడి ఉండాలని ఆదేశించడం అశివేకం కూడా ! ఎగిరేపక్షిని, పాడేకోకిలను, ఆడే నెమలిని బంధిస్తే రాక్షసత్వం మౌతుంది. వాటి సౌందర్యానికి, మాధుర్యానికి సంతసిస్తే రసజ్ఞత బౌతుంది. రాక్షసత్వం పెచ్చుపెరిగే వేళ - కవిత విలవిలుస్తుంది. రసజ్ఞత పరిమళించే వేళ - కవిత వికసిస్తుంది.

ఆర్థిక, రసజ్ఞత కవితకు కావాలి ! ఈ రెండూ కవితకు లభించిననాడు ఎన్నో రంగులతో అది దర్శన మిస్తుంది. ఎటు చూచినా క్రొత్తవర్ణం, సరిక్రొత్తభావం ! ఆ వర్ణానికి భావానికి వెనుక వెన్నెల బట్టలతో తెల్లగా నవ్వే కవిత. చేవిన వాత్సల్యంలో నిండుగానవ్వే కవిత !

కవియొక్క సత్రాపై కవితరూపు ఆధారపడి ఉంది. భరత నాట్యం చేసినా, క్యాబరేయాన్ను చేసినా కవియొక్క ఇష్టాన్నిబట్టే !

అందంగా నవ్వినా, వికృతంగా ఏడ్చినా దానికి భాధ్యుడు కవే ! కవి యొక్క సంస్కారం కవితపై తప్పక పడుతుంది. ఒక కవితను పఠించి, దానిని రచించిన కవిని మనం అంచనా కట్టవచ్చు.

నేటి ఆధునిక కవిత్వరంగాన్ని పరిశీలిస్తే పేరుపొందిన కవులు ఉత్తమ, మధ్యమ కవితాకీతుల్ని - పేరుకోసం తాపత్రయపడే కవులు (ఎకౌండరొత్తప్ప) అధమ కవితారీతిని ఆశ్రయించడం గమనార్హం.

ఒకకవి కవితాశిల్పానికి మోజుపడి దానిపట్ల గౌరవంతో వ్యవహరించడం ఒకరకంపద్ధతి. అట్లాకాక ప్రముఖకవి లాల్పీకౌసలు పట్టుకొని ఊరేగడం మరొక పద్ధతి. మొదటిది లౌకికపద్ధతి అయితే - రెండవది దాన్యపద్ధతి. మన పూర్వకవులు కూడా లౌకిక పద్ధతి గౌరవించేవారు. దాన్యపద్ధతిని గర్హించేవారు. చేసినకృపి కొంతైనా సొంతంగా చేస్తే సాహిత్య చరిత్ర గౌరవిస్తుంది. లేకుంటే విస్మరిస్తుంది.

ఇక కవి ఎప్పుడు వుట్టాడో విమర్శకుడూ అప్పుడే వుట్టాడు. కవితలోని సౌందర్యాన్ని రోదసి లోకి ఎగురవేసే గాలిపటం విమర్శ. విమర్శకుడి ప్రతిభను బట్టి అద్రిపయాణిస్తుంది. దారం చిక్కులు పడకుండా, గాలిపటం గమనానినికి చిక్కులేకుండా, ఎక్కడా అది చిక్కుకోకుండా ఎగురవేసే మనిషి ఎంత జాగ్రత్తపడతాడో విమర్శకుడూ అంతే ! 'కూతురి రసికత అల్లుడికి తెలుస్తుందికాని తండ్రికి తెలియదు' అన్న ప్రాచీన పండితుడివాక్యం ఈ సందర్భంలో స్మరించాలి. కవితకు కవికి ఉన్న సంబంధం తండ్రి కూతుళ్ళ అనుబంధం. విమర్శకుడికి మాత్రం అల్లుడిహోదా !

సుందరత వాస్తవికత కవితకు రెండంచులు. ఆ అంచుల పదునును పరీక్షించి విమర్శకుడు పురోగమించాలి ! అప్పుడే కవితకు గుర్తింపు విమర్శకు రాణింపు.

ఆధునికాంధ్ర సాహిత్య రంగాన ఉత్తమ భావుకులైన కవులలో శ్రీ బాపురెడ్డి ఒకరు. పద్యాన్ని - గేయాన్ని - వచన కవితను తీవ్రేణిగా పొంగించే శ్రీ రెడ్డి. అందు వుట్టే విద్యుత్తును శామికులకు,

సామాన్యులకు అంకితంచేసి వారి చీకటి ఎదలు వెలుగులో నవ్వేలా, వికసించేలా చెయ్యడం వారి విశ్వజనీనతకు నిదర్శనం !

ఒకేగాడిలో తిరుగుతూ అరిగిపోతున్న తెలుగుకవితను చదివీ చదివీ, విని విని విసుగెత్తిపోతున్న సాహితీరసజ్ఞులకు అపూర్వమైన కవిత్వపువెందు ఈ "అనంతసత్యాలు". అనాదికౌనలనుండి అనంతత్వం వరకూ దృష్టిసారించి ప్రత్యక్షమైన దృశ్యాలను ఇందు అక్షరబద్ధం చేయడం జరిగింది, బాపురెడ్డి మాటల్లో చెప్పాలంటే "సత్యాలు అనంతమన్న భావస్పృహతోనే దైవత్వ మానవత్వాల రూపవర్ణనం చేశాను. దైవం సత్యస్వరూపి సత్యం అనంతరూపి. అనంతసత్యారాధనమే ఈ రసానంద కావ్యం."

ఈగాడికవిత్వ రంగంలో తరచుగాభావం-భాష చేసే నమ్మె మనం చరకూ తెలిసినదే! భావమున్నచోట భాషనిలువదు, భాషఉన్నచోట భావం కుదరదు. కాని, ఈకావ్యంలో ఆరెండూ చెట్టాపట్టాలు వేరుకొని వెన్నెల వికారం చెయ్యడం మనం చూడవచ్చు.

కవిగా అవతారంగాదాల్చినవాడు ప్రతిభా, పుష్కలత్వంతో నిండిన వాడైయుండాలి. వీడికెడు మనస్సునుండి బ్రహ్మాండమంత కల్పనను నవ్యతను దిగుమతి చెయ్యడం ప్రతిభఅయితే, బహుగ్రంథవ్రతనం, బహు విషయమధనం పుష్కలత్వంగా మనం పేర్కొనవచ్చు.

శ్రీ బాపురెడ్డి ఈరెండూ కలిగినవాడు. సుకుమారమైన భావుకత్వం నుండరమైన పదబంధం అయినకు దక్కినవరాలు ! కవిగా ఎల్లలు ఒల్లని వాడు, ఇజాలతో భుజం కలవక నిజాన్ని చెప్పేతత్వం గలవాడు, సంప్రదాయాన్ని జీర్ణించుకొని ఆధునిక కవితాపథంలో పురోగమిస్తున్నవీరు సాంప్రదాయాధునికులు !

‘దైవత్వం అనంతత్వం నన్ను

దహించి వేస్తున్నవి

అనుభూతుల అమృతత్వం నన్ను

అక్షరాల వెలిగిస్తున్నది

అగణిత జీవిత సత్యాలు నాలో
 ఆవిష్కృత మౌతున్నవి
 దేశకాలాలు నా కళ్ళకు
 దివిటీలు వడుతున్నవి' (అజ్ఞానజ్ఞానం)

పైపంక్తులగర్భంలో కవితత్వాన్ని-ఆవేదనావేదాన్నిమనం దర్శించ
 సచ్చు. అజ్ఞానంకనిపెట్టిన అద్భుతసత్యాలు రెండు. ఒకటి దైవత్వం,
 రెండవది అనంతత్వం. మానవనాగరికత ఎప్పుడో వికసించినా ఇప్పటికీది
 సాధించిన విజయా లివి. అయితే ఆత్మజ్ఞానానికి అవతలిగట్టున నున్న
 దైవత్వాన్ని-పదార్థజ్ఞానానికి ఆఖరిమెట్టియిన అనంతత్వాన్ని అందుకొనే
 తపనతో మనిషి పెరుగుతున్నాడు. మేధస్సును పెంచుతున్నాడు.

'అగుపించే వాస్తవాల వెనుక
 అనుభూతి సత్యాలను చూపిస్తాను
 అగుపించని అనంతత్వంలోని
 ఆనందతత్వాన్ని ఆవిష్కరిస్తాను'
 రండి-అందరూ రండి'-అంటూ
 విశ్వజనతను ఆహ్వానిస్తున్నాడు.
 'ప్రయోజనం లేకపోతే
 మట్టి అయినా ఒకటే
 మాణిక్యమైనా ఒకటే
 అన్ని సత్యాలను దర్శించు
 అవసరమైన దాన్ని హర్షించు
 స్పర్శించు, స్వీకరించు
 అనుభవించు, ఆనందించు
 అనంతత్వంలోనికి వయనించు' అంటూ

వారికికూడా అన్వేషణాపథానికి ప్రోత్సహిస్తున్నాడు.

‘జీవితం మహాకావ్యం’ అంటున్నారు బావురెడ్డి.

‘అనుభవించడం తప్ప
అర్థం చెప్పరానిది జీవితం
రండి చూద్దాం జీవితాన్ని
రంగురంగుల సింగిణిని,

.....

ఎక్కడవుడుతుందో తెలియని
ప్రాయేటికెరటం జీవితం
ఎక్కడ వడుతుందో తెలియని
తుహినబిందువు జీవితం (జీవితం మహాకావ్యం)

కొన్నింటికి అనుభవమే తప్ప నిర్వచన ముండదు. నిర్వచనానికి
అందని అనుభవనీయమైన జీవితం మహాకావ్యమే సందేహం లేదు. బాల్య
యౌవన, వృద్ధాప్యాల-రుజా, జరా, మరణాలు- రాగద్వేషాలు, త్యాగ
భోగాలు అల్లిబిల్లిగా అల్లుకున్న సుందరతరగందరగోళం ఈ జీవితం.

‘సంపూర్ణ ప్రశ్నలకు
సమాధానం చెప్పడానికి
సందేహాలబోనులో నిలబడ్డ
సాక్షిలాంటిది జీవితం,.

.....

జననానికి మరణం శిక్ష
మరణానికి జననం శిక్ష
ఉభయశిక్షలను తానే అనుభవించే
న్యాయమూర్తి జీవితం, (జీవనగీత)

భేష్ ! జీవితాన్ని అర్థవంతంగా చిత్రించడంలో కృతకృత్యులు
అయ్యారు రెడ్డి. మబ్బులా వచ్చి కురిసి వాగులా పొంగిపొరలి వారాశిలో

కలిసిపోయే వర్షదెరువువంటిజీవితాన్ని-అనుభూతిశిఖరాలనుండి ఆవలోకించిన ఈరెండుకవితలు 'నవతలు' గా భావించవచ్చు.

మాడిరు నేర్పింది నాకు
మాటలు, అటలు, పాటలు
మాడిరు నేర్పింది నాకు
మమతలు, ఊహలు, ఆశలు
అమ్మఒడిలో కూర్చుని
చందమామ రావే అంటూ
చదువు ప్రారంభించి నపుడే
మింటికి మంటికి మధ్య
ఇంటికి ఇంటికివలె
అట్టే దూరం లేదనుకొని
ఆనందించాను., (చెలికాడు చందమామ)

అమ్మఒడిలో కూర్చుని ఊహలుచేసే పసిరోజుల్లోనే మింటికిమంటికి మధ్య దూరంలేదని భావించడం-మొయిలుఒడిలోని చందమామను అమ్మ ఒడిలో కూర్చుని పలకరించడం-ఈవిధంగా స్నేహాన్ని పెంచుకొని ఆ చందమామద్వారా చుక్కలనంగీతాన్ని విని పరవశించడం-మమతవిలువ తెలిసున్న కవికిమాత్రమే లభ్యం. కాగా, ఈ కవికి చంద్రునకు చెప్పలేనన్ని పోలికలున్నాయి.

'వల్లెల కళ్ళల్లో
ఆశలుపండించే
ప్రభాహాలికులం మేము
గ్రామసీమలకంఠాలలో
క్రాంతిమల్లికామాలలు వేసే
విప్లవవైతాళికులం మేము
అందుకే
మా ఇద్దరిస్నేహం
తనివితీరనిదాహం' (పరస్పరోపమ)

‘ఓనమాలు

నా చేతివ్రేళ్ళ కొనల నుండి

ఒలికి వడ్డప్పుడు

కర్రపలక మీద పరచిన

ఎర్రని ఇటుక మట్టిలో

ఇంద్రనీలాలు

ఆవిష్కృత మైనప్పుడు

పొందిన ఆనందానుభూతి

జాల్యత్వానికి మాత్రమే అందే

బ్రహ్మానుభూతి (మట్టిలో వుట్టిన అక్షరాన్ని)

అక్షర స్వరూపం తొలిసారి చక్షుర్గోచరం అయినప్పుడు కలిగిన అనుభూతిని ఈ కవితలో పొందుపరచడం జరిగింది. మట్టిలోవుట్టిన ఆ అక్షరమే మనిషిని మింటికి ఎదిగించి- అక్షరమైన జ్ఞానోపార్జనకు దోహద పడుతుంది.

మా ఊరి కౌండవాగులో నేను

వీరుకొన్న సప్తస్వరాలను

గోదావరి నాద వీణ

గొంతులో పాడించాను

తుంగభద్ర రంగత్తరంగాలను

గంగాయమునలతో ఆడించాను

గంగాయమునల

రహోగళ యుగళ గీతాలను

రైను నోట విన్నాను’. (సాహిత్య సామ్యవాదం)

రైను గాయాల గేయాలు చిందిన రక్తం ఆమెరికా ముఖం మీద స్వేచ్ఛారుణ రేఖగా చూస్తూ - గాలికి గట్టు లేవని, మబ్బులకు నియమిత మార్గంలేదని గమనిస్తూ - సంకుచితత్వపు అద్దాలు తీసివేస్తే

మన చక్కని చూపులకు చీలికలకంటే పోలికలే ఎక్కువ కనిపిస్తాయని భావినూ - అందరిలో అన్నిటిలోని సామ్యాలను కలిపే ఉత్తమమార్గాన్ని ఎన్నుకొన్నారు బాపురెడ్డి.

‘సాహిత్య సామ్యవాదిని

సాహిత్య సామ్యవేదిని’ అని ప్రకటించుకున్నారు.

‘గుండె మంటల్ని భరించలేక

గోల పెడుతున్న సూర్యుని

కిరణ రణ సంగీతాన్ని

చల్లగా శ్రుతిచేసి

సరదాగా పాడుకుంటున్నాడు

పసీ పాటూలేని చందమామ

వెన్నెల పాటలుగా

విరహ గీతాలుగా,

నీలి నిశాటాను హాలులో

చెవులులేని నక్షత్ర శ్రోతలు

కళ్ళు మిటకరిస్తూ

పళ్ళికిలిస్తూ

మైమరచి వింటున్నారు’— (కిరణాటక సంగీతం)

“సూర్య కిరణాటక సంగీతం చంద్రగాత్రంనుంచి పించే శ్రవణ సుభగంగా, హృదయ స్పందంగా ఉంటుందని తలతిరిగే భూగోళం కల వరిస్తూ పలవరిస్తే; నేలమీది వేన వేల భాషలు తమ తమ భేదాలు మరచి ఒకే ఒక్క తాదాత్మ్య భావ సూత్రంలో తలలూపుతున్నాయి”. గొప్ప భావనతో సరిక్రొత్త దర్శనీతో ఆపాత మధురంగా సాగింది ఈ కవిత.

“భావం

భాషను తరిమేస్తున్నది

భాష

భావాన్ని వదిలేస్తున్నది—

విప్లవావేశంతో

చె్రి ఆక్రోశంలో

విడిపోయిన భాషాభావాలు

ఒకటి నొకటి వెలివేస్తున్నవి." (భాష-భావం)

భావంలో జీవం లేదని భాష వలవరించడం, భాషలో జీవంలేదని భాష కలవరించడం - భావం తనను అనుమానించిందని భాష, భాష తనను అవమానించిందని భావం కలహించుకోవడం సత్యమే ! ఈ కలహాలను కాదని కవిత్వమే ప్రాణమని పురోగమించే సాహితీ వేత్తలు కొందరు మాత్రమే ! అందులో బాపురెడ్డి ఒకరు.

“కలపడం

కాపురాలు నిలపడంతప్ప

కలహాల జోలికి పోని

భావానక్త నాహృదయం

భాషానురక్త నాహృదయం'

భాషాభావాలకు రాగ రసాను బంధంవేసి అమృతాను భూతులను అక్షరాక్షర గీతులను, సాహిత్యలోకంలో వెదజల్లే స్నిగ్ధ సౌమ్యముగ్ధత్వం బాపురెడ్డి కవిజీవితం.

‘చైత్రోదయ శుభవేశ

వైశాఖశైల సానువుల పంచ

నల్లని కడలి పరచిన

తెల్లని ఇసుక తివాసీలమీద

సాయంసంధ్య నన్ను

సన్మానించింది

అందాల ఆ రసరాగిణి

అనుభూతుల విందు చేసింది' (సన్మానరాగం)

సన్మానానికి తనిసిన కవిహృదయం ఆ సంధ్యకు అభినందన
హస్తాలు అందించగా

‘సాచిన నా అభినందన హస్తాలకు
కమ్మని కలలు కలాలు అందించింది
ఈ కడలి సిరాబుడ్డిలో వీటిని ముంచి
ఆ చుక్కలు రెగవేస్తున్న
జూన్య గగన పుటలమీద
అమృత కావ్యాలు వ్రాసుకొమ్మంటూ
అదృశ్యమైపోయింది సంధ్య’

ఆ కలాలను అందుకొని అలల కడలి సిరాబుడ్డిలో వాటిని
ముంచి నీలి గగనపుటలపై అమృత కావ్యాలు వ్రాసే యత్నంతో
“అనంత సత్యాలు” పలికిన శ్రీ బాపురెడ్డి నిజంగా ధన్యులు.

కేంద్ర అకాడమీ అవార్డును అందుకోవడానికి అన్ని ఆర్హతలు
కలిగిన ఈ ఆధునిక మహాకావ్యం ఉత్తర అమెరికా తెలుగు మిత్రులకు
అంకితం కావడం హర్షనీయం.

‘తెలుగుతల్లి మెడలో మళ్ళీ
మల్లెపూదండ విరుస్తున్నది
తెలుగు జాతి చరిత్రలో తిరిగి
వెలుగువాన కురుస్తున్నది.’

